

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Vapaaehtoistoiminta on mieletön voimavara”

Vapaaehtoistoiminnan käytännöt ja kehittäminen Tampereella
toimivissa Setlementeissä

Fiia Vauhkonen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

5 / 2014

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Fiia Vauhkonen	Sivumäärä 48 ja 1 liitesivu
<p>Työn nimi "Vapaaehtoistoiminta on mieletön voimavara"</p> <p>Vapaaehtoistoiminnan käytännöt ja kehittäminen Tampereella toimivissa Settlementeissa</p>	
<p>Ohjaava(t) opettaja(t) Pekka Kaunistmaa</p>	
<p>Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Ahjolan Settlementti ry, Kimmo Uotila</p>	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Tampereella toimivien settlementtityöntekijöiden käsityksiä ja mielipiteitä vapaaehtoistoiminnasta. Tarkoituksena on lisäksi löytää kehittämisideoita vapaaehtoistoimintaan, yhteistyöhön ja yhteistyön koordinoimiseen.</p> <p>Opinnäytetyön merkitys kohdentuu järjestötoiminnan kehittämiseen sekä vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen.</p> <p>Opinnäytetyön on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksessa haastateltiin kuutta (6) vapaaehtoistoimintaa koordinoivaa työntekijää teemahaastattelujen muodossa. Haastattelut nauhoitettiin ja purettiin yleisellä tasolla ja osaksi litteroimalla.</p> <p>Työn tilaajana toimii tamperelainen settlementtityhdistys Ahjolan Settlementti ry.</p> <p>Opinnäytetyö kehittää tilaajan toimintaa, sillä toivotaan, että tamperelaisten settlementtien välistä yhteistyötä kehitetään vapaaehtoistoiminnan osa-alueella.</p> <p>Työ tuotti tilaajalle tarvekartoituksen tämän hetkisestä tilanteesta, niistä mielipiteistä ja käsityksistä mitä vapaaehtoistoimintaan liittyy settlementeissa ja niiden kesken Tampereella.</p> <p>Opinnäytetyöstä selvisi, että haastateltavat toivovat vapaaehtoisten pysyvän mukana toiminnassa sekä että heitä tulisi lisää ja erilaisista lähtökohdista. Settlementtien välistä yhteistyötä on hieman, mutta se on vasta alkutekijöissään. Yhteistyön tekemiselle löytyy halukkuutta, mutta toiminnalla täytyy olla selvä tavoite. Toimivimmaksi vaihtoehdoksi nähtiin jo olemassa olevan yhteistyön verkoston kehittäminen eikä uuden toimintamallin kehittäminen. Haasteina koettiin työntekijä-, aika- ja raharesurssit, mutta kuitenkin koettiin, että yhteistyö on tärkeässä osassa.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteet tulivat täytetyiksi ja opinnäytetyö oli kokonaisuudessaan hyvä. Työ parhaimmillaan voi vaikuttaa laajemmin settlementtityhdistysten yhteistyön kehittämisessä, mutta tulevaisuudessa se toimii Tampereen settlementtien välisen yhteistyön kehittämisessä.</p>	
<p>Asiasanat vapaaehtoistoiminta, kehittäminen, settlementtityhdistys, yhteistyö</p>	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Fiiia Vauhkonen	Number of Pages 48 and 1 add page
Title "Voluntary work is a huge resource" Settlement societies voluntary works conventions and development in Tampere	
Supervisor(s) Pekka Kaunismaa	
Subscriber and/or Mentor Settlement society of Ahjola, Kimmo Uotila	
Abstract <p>Aim of this study is to determine the perceptions and opinions on voluntary activities of settlement employees' operating in Tampere. It is also intended to find ideas for development of voluntary activities, co-operation and co-ordination of co-operation.</p> <p>Thesis focuses on the importance of the development of the organization and the development of volunteering.</p> <p>Thesis is a qualitative study. Six (6) employees coordinating voluntary work was interviewed for this study in the form of theme interviews. The interviews were recorded and extracted in general and partly by transcribing.</p> <p>The client works in Tampere Settlement Association: Ahjola Settlement Association.</p> <p>The thesis develops the subscriber's activity, because it is hoped to develop the co-operation between settlements in Tampere in voluntary sub-region.</p> <p>Thesis provided the subscriber with an assessment of the current situation and an insight of the opinions and perceptions considering voluntary activities in settlements and between them in Tampere, Finland.</p> <p>The thesis showed that the interviewees wish that voluntary workers remain involved in volunteer activities, and that they should be more of them and from different starting points. There is a little bit of co-operation between settlements, but it hasn't been much developed. There is a will for co-operation, but it must have a clear objective. The most efficient option that was seen was that already existing networks must be developed rather than developing a whole new model. The challenges that were experienced were the lack of resources in employees, in time and in money. However, the co-operation was seen important for the settlements.</p> <p>The objectives of the thesis were filled, and the thesis was good as a whole. This work at its best may affect wider the settlement associations in developing cooperation, but in the future it works in developing co-operation between settlements in Tampere.</p>	
Keywords voluntary work, development, settlement society, co-operation	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO	5
1.1 Työn tarkoitus ja tavoite	5
1.2 Työn vaikutus ja tarpeellisuus tilaajalle	6
2 VAPAAEHTOISTOIMINTA	7
2.1 Vapaaehtoistoiminnan määrittely	7
2.2 Vapaaehtoistoiminnan merkitys	7
2.2.1 Yhteiskunnallinen merkitys	8
2.2.2 Yhdistystoiminnallinen merkitys	8
2.2.3 Merkitys vapaaehtoisen kannalta	9
2.3 Vapaaehtoistoiminnasta yleisesti	9
2.4 Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa	10
2.5 Vapaaehtoistoiminnan organisointi	12
3 TAUSTALLA OLEVAT ORGANISAATIOT	15
3.1 Setlementtiliike	15
3.2 Ahjolan Setlementti ry	16
3.3 Omapolku	18
3.4 Setlementtinuorten Hämeen piiri ry	19
3.5 Setlementtiyhdistys Naapuri Ry	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
4.1 Tutkimuskysymykset	21
4.2 Haastattelumenetelmät	22
4.3 Tutkimuksen luotettavuus	25
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
5.1 Vapaaehtoistoiminnan käsitykset ja mielipiteet	26
5.1.1 Vapaaehtoistoiminnan tärkeys	26
5.1.2 Vapaaehtoisen edellytykset	27
5.1.3 Vapaaehtoisten ohjaus	28
5.1.4 Työntekijän ja vapaaehtoisen suhde	29
5.1.6 Vapaaehtoistoiminnan kehitys	31
5.2 Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen	32
5.2.1 Vapaaehtoistoiminnan tavoitteet	32
5.2.2 Vapaaehtoistoiminnan konkreettinen kehittäminen	33
5.3 Vapaaehtoistoiminnan koordinoijien yhteistyön kehittäminen	35
5.3.1 Ajatuksia yhteistyöstä	35
5.3.2 Yhteistyön konkreettinen kehittäminen	36
5.3.3 Yhteistyön mahdollisuudet	38
5.3.4 Yhteistyön haasteet	38
5.3.5 Kuka organisoi?	39
5.3.6 Tulevaisuus	40
5.4 Johtopäätökset	41
6 LOPUKSI	45
LÄHTEET	46

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö käsittelee vapaaehtoistoimintaa ja sen kehittämistä. Opinnäytetyössä tarkastellaan vapaaehtoistoimintaa koordinoivia settlementtityöntekijöitä Tampereella. Edellä mainittuja henkilöitä haastatellaan teemahaastattelujen muodossa. Tarkoituksena on kartoittaa vapaaehtoistoimintaa ja sen kehittämistä sekä pohtia, minkälainen yhteistyö tamperelaissettlementtien kesken olisi mahdollista ja miten se konkreettisesti toimisi.

Kiinnostuin vapaaehtoistoiminnan aiheesta projektini kautta. Sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjen kehittämisen projektin suoritin Ahjolan Settlementti ry:ssä, Isosisko ja Tyttöjen Tupatoiminnassa. Projekti kartoitti vapaaehtoisten määrää Isosiskotoiminnassa sekä sisälsi vapaaehtoistoiminnan markkinointia. Ilmoitin kiinnostukseni tehdä opinnäytetyön samaan organisaatioon, ja aihe vapaaehtoistoiminnan kehittämisestä tuli ilmi organisaation omista toiveista ja tarpeista. Ennen projektia, vapaaehtoistoiminta ei ollut minulle tuttu aihe. Projektin myötä kiinnostuin vapaaehtoistoiminnasta ja aiheeseen tutustuttuani vapaaehtoistoiminnan kehittäminen on ollut erittäin opettavaista ja antoisaa sekä olen ymmärtänyt, että asioiden kehittäminen on tärkeää ja mielenkiintoista. Opinnäytetyö vapaaehtoistoiminnasta oli järkevä jatkumo kehittämisprojektille.

1.1 Työn tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia Tampereella toimivissa Settlementeissä vapaaehtoistoimintaa koordinoivien henkilöiden käsityksiä ja mielipiteitä oman organisaation vapaaehtoistoiminnasta. Tarkoituksena on löytää kehittämisideoita vapaaehtoistoimintaan, sen koordinoimiselle ja koordinoimisen yhteistyölle.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa selkeä työ siitä, miten vapaaehtoistoiminta toimii tällä hetkellä tamperelaisissa Settlementeissä. Lisäksi selvitetään miten vapaaeh-

toistoimintaa ja sen koordinoimista yhteistyössä muiden vapaaehtoistoimintaa koordinoivien henkilöiden kanssa kannattaisi kehittää.

1.2 Työn vaikutus ja tarpeellisuus tilaajalle

Opinnäytetyö tehdään tilaajan tarpeisiin. Työn aihe tuli ilmi Ahjolan Setlementti ry:n sisältä. Ahjolan vapaaehtoistoimintaan paneutuneena koin aiheen tärkeäksi ja tilaajalle tarpeelliseksi.

Ahjolassa on muutaman vuosien ajan pohdittu, ettei Tampereella ole yhtä tahoa, joka koordinoisi vapaaehtoistoimintaa. Opinnäytetyötä suunnitellessa tuli ilmi monenlaisia suunnitelmia siitä, mikä on opinnäytetyön rajaus. Koimme tärkeimmäksi tilaajan kanssa, että en lähde haukkaamaan liian suurta palaa, vaan keskityn Tampereella toimivien Setlementtien vapaaehtoistoimintaan ja niiden väliseen yhteistyöhön.

Ahjola on unelmoinut hakevansa Raha-automaattiyhdistykseltä rahoitusta ”resurssikeskus” toiminnan toteuttamiseen. Ahjolassa ja setlementtityöntekijöiden kesken on ollut keskustelua siitä, olisiko yhteinen vapaaehtoistoiminnan resurssikeskus toimiva, tarpeellinen ja mitä konkreettisesti se pitäisi sisällään. Opinnäytetyön tarkoituksena on viedä pohdintaa pidemmälle ja toimia niin sanotusti tarvekartoituksena jos joskus Ahjolan hakee hankerahoitusta Raha-automaattiyhdistykseltä.

Opinnäytetyö on siis täydellisimmillään erittäin tarpeellinen tilaajalle, sillä opinnäytetyö antaa konkreettista tietoa siitä, kuinka tarpeellista vapaaehtoistoiminnan koordinoiminen yhteistyössä eri tahojen kanssa Tampereella toimivissa Setlementeissä on. Työ kirkastaa työntekijöiden ajatuksia ja mielipiteitä, mitä vapaaehtoistoimintoja tamperelaisissa Setlementeissä on sekä minkälainen yhteistyö setlementtien kesken Tampereella on mahdollista ja tarpeellista.

2 VAPAAEHTOISTOIMINTA

2.1 Vapaaehtoistoiminnan määrittely

Perehdyttyäni vapaaehtoistoimintaa käsittelevään kirjallisuuteen olen huomannut, että vapaaehtoistoiminnan käsitettä on hyvin vaikea määritellä lyhyesti. Vapaaehtoistoiminnan määrittely vaihtelee sen mukaan missä vapaaehtoistoimintaa tehdään.

Teoksessa, jossa keskitytään vapaaehtoistoiminnan käynnistämiseen Sosiaaliturvan Keskusliiton ja Vanhus- ja lähimmäispalveluliiton näkökulmasta, Anni Sovala (1990, 8-9) määrittelee vapaaehtoistoiminnan olevan toimintaa, jossa ihmisten auttaminen ja tukeminen on pääosassa. Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, joka perustuu vapaaehtoisuuteen ja toimintaan, jota tehdään yhteisön tai yksittäisen jäsenen hyväksi. ”Vapaaehtoistoiminnan lähtökohtana on vastavuoroisuus, tasa-arvoinen suhtautuminen ja solidaarisuus” (Sovala 1990, 12-13).

Kun ihminen tekee vapaaehtoistoimintaa, hän on jollain tavalla mukana kansalais-toiminnassa, joka perustuu vapaaehtoisuuteen (Harju 2003, 118). Nykysuomen Sanakirjan (1995) mukaan ”kansalaistoiminta on julkista toimintaa yhteiskunnassa, yhteisön jäsenenä, erilaissa yhdistyksissä tai kansalaisjärjestöissä” (Harju 2003, 9). Aaro Harju (2003, 10) määrittelee kansalaistoiminnan olevan aktiivista toimintaa, jota tehdään yhteisen hyvän vuoksi, itsestä ulospäin, yhdessä toimien. Tarkemmin sanottuna vapaaehtoistoiminta tarkoittaa laajaa osallistumista yhteiseen hyvään tähtäävään toimintaan, mistä ei kuitenkaan saa taloudellista korvausta. Vapaaehtoistoiminnan kriteerit täyttyvät silloin, kun ihminen tekee työtä yhteiseksi hyväksi ilman, että hän saa siitä rahaa tai suoranaista taloudellista hyötyä. (Harju 2003, 118.)

2.2 Vapaaehtoistoiminnan merkitys

2.2.1 Yhteiskunnallinen merkitys

Vapaaehtoistoiminnan toimintamuotoja on hyvä kehittää, jotta toiminta olisi mahdollisimman tuottavaa ja vastaisi yhteiskunnan haasteisiin. Toiminnassa on tärkeää, että vaikutetaan ihmisten asenteisiin, tehdään ennaltaehkäisevää toimintaa, jaetaan tietoa ja kasvatetaan sekä vaikutetaan yhteiskunnallisesta. (Sovala 1990, 14.) Yhteiskunnallinen asema ei vaikuta siihen, ettei voisi osallistua vapaaehtoistoimintaan (Nylund & Yeung 2005, 27.)

Kansalaisyhteiskunta on mahdollinen jos kansalaiset toimivat aktiivisesti. Yksilöt voivat nauttia valtion määrittämistä vapauksista ja mahdollisuuksista. Käytännössä kansalaisyhteiskunta toimii vain ihmisten aktiivisuuden, osallistumisen, toiminnan ja vaikuttamisen kautta. (Harju 2005, 67.)

2.2.2 Yhdistystoiminnallinen merkitys

Vapaaehtoistoiminnalla on suuret vaikutukset järjestötoimintaan. 2000-luvun alussa vapaaehtoistyö vastasi 80 000 palkatun henkilön työpanosta. (Harju 2004, 13.) On mielestäni selvää, että vapaaehtoistoiminnalla on suuri merkitys kolmannen sektorin toiminnassa. Kolmas sektori tarkoittaa Suomessa yksityisten yritysten ja julkisen valtion ja kuntien rinnalla olevia toimijoita, joita ovat yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt, joita kansalaiset ovat itse perustaneet (Harju 2003, 15). Kolmannen sektorin toiminta on lähinnä voittoa tavoittelematonta (etenkin yhdistykset), joten vapaaehtoisten rahassa mittaamaton työ on suuri apu toiminnoille.

Vapaaehtoistoiminta asettaa kumminkin omat haasteensa. Etenkin työoikeudelliset kysymykset ovat olleet vahvasti esillä. Keskeisinä ongelmia työmarkkinajärjestöjen puolelta on pohdittu työn laatuun, työn valvontaan ja vastuuseen liittyviä asioita. Lisäksi on pohdittu työntekijöiden sosiaali-, eläke-, ja työttömyysturvaan ja työsuojeluun liittyviä kysymyksiä. On mietitty, voiko vapaaehtoistoiminta korvata yhteiskunnan

peruspalveluja. Vapaaehtoistoimintaa koskevia säädöksiä on hyvin vähän. Säädos-
ten puuttuminen ajaa tilanteeseen jossa vapaaehtoista voidaan kohdella järjestön
jäsenen omaisuutena tai työntekijänä. (Helander 1998, 77.)

2.2.3 Merkitys vapaaehtoisen kannalta

Vapaaehtoistoiminta on ihmisille usein osa arkipäivää ja tuo hyvää kokemusta elä-
mään. Erilaiset tapahtumat ihmisen elämässä ovat saattaneet vaikuttaa toiminnan
mukaan lähtemiseen. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa mielekästä toimintaa ja motivoitu-
nutta tekemistä erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille. Yhteisöllinen osallisuus
ja ihmisten kohtaaminen antavat elämään uutta näkökulmaa. (Nylund & Yeung 2005,
15.)

Vapaaehtoistoiminnan tekeminen keskittyy oman elämän viihtyvyyden alueelle. Teh-
dään niitä asioita ilmaiseksi, jotka liittyvät esimerkiksi omaan harrastukseen tai muu-
hun tärkeään asiaan. Ihmiset ovat valmiita tekemään vapaaehtoistoimintaa sellaisis-
sa yhteisöissä, jotka he kokevat tärkeiksi. Tärkeäksi koetut asiat ja tavoitteet motivoi-
vat ihmisiä tekemään vapaaehtoistoimintaa. (Harju 2003, 74-75.)

2.3 Vapaaehtoistoiminnasta yleisesti

Vapaaehtoistoimintaa on tutkittu Suomessa melko paljon. Tutkimukset käsittelevät
vapaaehtoistoimintaa historiallisesta näkökulmasta ja tutkimuksista on välittynyt
suomalaisen yhteiskunnan synnyn ja talkooperinteen kuva. Hokkanen, Kinnunen &
Siisiäinen (1999), Kinnunen & Laitinen (1998), Matthies, Kotakari & Nylund (1996) ja
Nylund (2000), osoittavat, että kiinnostus vapaaehtoistoiminnan tutkimiseen heräsi
uudestaan 1990-luvulla taloudellisen laman aikoihin. Historiallinen ja yhteiskunnalli-
nen tarkastelu tutkimuksissa on erittäin tärkeää, jotta voidaan tutkia vapaaehtoistoi-
mintaa nykypäivänäkin. (Nylund & Yeung 2005, 21.)

Vapaaehtoistoiminta määriteltiin Suomessa 1980-luvulla järjestöjen toiminnaksi. Vapaaehtoistoiminnalla tuetaan ja täydennetään julkisia palveluja. Nähtiin, että vapaaehtoistoiminta ei tuonut itselle mitään, eikä sitä oikeastaan pidetty arvossa, motiivien ja henkilökohtaisuuden saralla. Järjestöjen rinnalle on koko ajan syntynyt vapaaehtoislähtöisiä yhdistyksiä ja ryhmiä.

Parinkymmenen vuoden aikana on muutamilla paikkakunnilla toteutettu vapaaehtoistoiminnan projektia ja sen toimiessa projektia on lähdetty levittämään koko maahan. Muutamat järjestöt ovat pystyneet kehittämään toimintaa omiin tarpeisiin vastaavia toimintoja. 1990-luvulla ihmisiä oli vaikea motivoida toimintaan, jossa he eivät pystyneet vaikuttamaan itse toiminnan sisältöön. Ilman yhteiskunnan tukea uusi vapaaehtoistoiminta ei voi vastata niihin tarpeisiin jota vapaaehtoistoiminnalle asetetaan. Omaehtoinen vapaaehtoistoiminta tarvitsee taloudellisia voimavaroja ja resursseja, jotta voidaan kehittää ja lisätä vapaaehtoistoimintaa ja siihen kuuluvia toimintoja kuten kouluttamista. (Lehtinen 1997, 17-19.)

2.4 Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa

Vapaaehtoistoimintaan liittyy ajankohtaisia hankkeita ja 2000-luvun alussa onkin keskusteltu osallisuudesta ja sosiaalisesta pääomasta. Keskusteluista nousevia teemoja silloin olivat hyvä elämä, yhteisöllisyys, yksilön vapaan tahdon ja itsensä toteuttaminen sosiaalisissa sidoksissa. (Nylyng & Yeung 2005, 17.) Vapaaehtoistoiminta on yhtä lailla muuttamassa kulttuuria, toimintatapoja ja yhteiskuntaa (Nylund & Yeung 2005, 26).

Perinteisen yhteisöllisyyden tilalle on tullut moniulotteisempi yhteisöllisyys. Voidaan puhua, että yhteisöllisyys on muuttunut eikä hävinnyt. Nyky-Suomessa puhutaan yksilöllisestä yhteisöllisyydestä, joka tarkoittaa yhteisöllisyyttä, mutta jättää tilaa ihmisen yksilöllisyydelle. Toiminnallisen yhteisöllisyyden rinnalle symbolinen yhteisöllisyys on ollut nousussa. Viestintätekniikka mahdollistaa yhteisöjen rakentumisen ympäri maailman. Ihmisten kiinnostuksen kohteista syntyy uusia verkostoja ja niistä yh-

teisöjä, jotka perustuvat symbolisiin aspekteihin, ei esimerkiksi asuinpaikkaan tai toiminnalliseen ryhmään. Luultavasti kehitys tulee menemään niin, että statuksellinen yhteisöllisyys heikkenee, mitkä liittyvät asuinpaikkaan tai sukuun. Työhön ja vapaa-ajanviettoon liittyvä yhteisöllisyys pysyy varmasti ennallaan ja aiemmin mainittu symbolinen yhteisöllisyys kasvaa ja vahvistuu. Vapaaehtoistoiminta on syntynyt perinteisen yhteisöllisyyden sisällä. Naapurit auttoivat toisiaan, johon liittyi maatalous- ja talokoot, parhaimmillaan apua tarvitsevia auttoi koko kyläyhteisö. Alkujuurien vapaaehtoisuudesta tulevat ne perinteet, jotka vaikuttavat vielä tänäkin päivänä: Konkreettinen apu ja huolenpito toisista ihmisistä ja yhteisistä asioista. (Harju 2005, 72-73.)

Yritysten vapaaehtoistoimintaprojektit, virtuaalivapaaehtoisuus ja ylikansallisten vapaaehtoisuus tulevat olemaan tulevaisuudensuuntauksia vapaaehtoistoinnassa. Lisäksi projektiluontoisen vapaaehtoistoinnin tekeminen tulee olemaan lisääntyvä trendi. Projektiluontoinen vapaaehtoisuus, pätkävapaaehtoisuus eli episodinen vapaaehtoisuus voidaan jakaa kolmeen eri osaan. 1) hetkellinen vapaaehtoisuus, 2) harjoittelu-vapaaehtoisuus (alle puoli vuotta kestävä) ja 3) satunnainen vapaaehtoisuus (säännöllinen, mutta harva osallistuminen n. kerran vuodessa). Pätkävapaaehtoisuus ei ole vähempiarvoista kuin pitkäkestoinen. Virtuaalivapaaehtoisuudella tarkoitetaan vapaaehtoistoimintaa, mikä tapahtuu teknologian kautta. Internet tarjoaa vapaaehtoistoinnin kysynnälle ja tarjonnalle mahdollisuuksia. Virtuaalivapaaehtoistoinnin muotoja ovat muun muassa tutkimus- ja taustyö, neuvojen antaminen ja mentorointi, nettisivujen suunnittelu, kielenkäännös ja keskusteluryhmien aloittaminen ja ohjaaminen. (Nylund & Yeung 2003, 28-29.)

Koen, että nyky-yhteiskunta antaa paljon mahdollisuuksia virtuaalivapaaehtoisuudelle, ja vapaaehtoisuudelle yleensä. Olen huomannut, että vapaaehtoistoimintaan lähtemiselle on korkea kynnyks. Tuo kynnyks saattaa olla ajanpuutetta sekä uuden asian kohtaamista pidetään jännittävänä. Ihmisillä on kovin kiire ja eikä aikaa tahdo löytyä toisten auttamiseen, sekä suomalaiset ovat kuitenkin sen verran ujoja, että uuden asian kohtaaminen on pelottavaa. Virtuaalivapaaehtoisuus antaa oivan mahdollisuuden kotoa käsin tehdä hyvää, se säästää aikaa ja helpottaa uuden asian kohtaamista kasvotusten. En toki kannusta jäämään kotiin, mutta mahdollisuuksia on hyvä tarjota.

Miten vapaaehtoistoiminta muuttuu yksilöllisen ja symbolisen yhteisöllisyyden lisääntyessä? Talkootyyppinen apu vähenee. Halukkuus tehdä ilmaista työtä on aikaisempaa vähäisempää elintason noustessa (Harju 2003, 74.) Nyt on kuitenkin hyvä kiinnittää huomiota siihen, että eletään vuotta 2014 ja kirjan julkaisusta on yli 10 vuotta. Elämme tällä hetkellä heikossa taloudellisessa tilanteessa, joten voi olla, että ilmaisen työn tekeminen onkin kasvussa, Harjun käsityksen mukaisesti siis, taloudellisesti epävarmoina aikoina vapaaehtoistoiminta lisääntyy. Yhteisöllisyys on kansalaisyhteiskunnan tärkeä ja merkittävä periaate. Yhteisöllisyyden muuttuessa vapaaehtoistoiminta myös muuttuu ja suuntaa uusiin kohteisiin. (Harju 2003, 74-75.)

Tulevaisuuden kannalta on tärkeää pohtia kysymystä kuinka saamme jatkossakin uusia vapaaehtoisia? Vapaaehtoisuus vaihtelee Suomessa ja eri puolilla sekä eri ikäryhmissä. Kaksi kolmesta ei-vapaaehtoisesta kertoo, että olisivat valmiita lähtemään mukaan vapaaehtoistoimintaa. Toki vain pieni osa heistä ryhtyisi konkreettisesti tekemään vapaaehtoistoimintaa. Luultavasti ihmisiä saadaan motivoitua ja rekrytoitua mukaan, jos tarjotaan mahdollisimman monipuolista ja erikestoisia vapaaehtoistoinnin projekteja. (Nylund & Yeung 2003, 30-31.)

2.5 Vapaaehtoistoiminnan organisointi

Vapaaehtoisia täytyy osata rekrytoida, kouluttaa, ohjata, motivoida ja palkita. Vapaaehtoistyötä täytyy osata myös johtaa. (Harju 2004, 23.) Järjestöjohtaminen, ja minun mielestäni myös vapaaehtoistoiminnan johtaminen, on haastavaa koska yhdistyksillä ei ole tarkkaa päämäärää. (Harju 2004, 111.) Vapaaehtoistoiminnan organisointi ja johtaminen sisältää samanlaisia asioita kuin palkattujen työntekijöiden johtaminen. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin täytyy tuntea tarkemmin vapaaehtoistoiminnan filosofiaa ja pystyä yhdistelemään niitä työssään. Vapaaehtoisten kirjo mm. iän, sukupuolen, työkokemuksen, elämän kokemuksen ja aikataulujen suhteen tuo haasteellisuutta vapaaehtoistoiminnan koordinoimiselle. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin on syytä tutustua tehokkaasti vapaaehtoiseen ja hänen ominaisuuksiin, jotta vapaaehtoinen osataan ohjata oikeanlaisiin toimintamuotoihin. (Väisänen 2010, 14.)

Käytännön järjestöjohtaminen on kuitenkin kokonaisuuden ymmärtämistä, sen hallitsemista ja resurssien hyötykäyttöön saamista. Johtajan on nähtävä kokonaisuus, ymmärrettävä ja hallittava se. Johtaminen on ennen kaikkea myös ihmisten johtamista. (Harju 2004, 123.)

Vapaaehtoisia johdetaan suostuttelemalla, palkitsemalla, huomioimalla ja arvostusta osoittamalla. Järjestönjohton on osoitettava nöyryyttä vapaaehtoisia johtaessaan. (Harju 2004, 125.)

Vapaaehtoistoiminnan johtaminen on otettava vakavasti. Jossain järjestöissä vapaaehtoisten rekrytoiminen on ollut helppoa ja heitä on aina ollut. Niin ei kuitenkaan enää ole. Vapaaehtoisten työpanos ei ole itsestäänselvyys. Vapaaehtoiset tietävät arvonsa, ja heillä on muutakin tekemistä vapaa-aikanaan kuin tehdä ilmaista työtä. Vapaaehtoisten motivaatio lähteä tekemään vapaaehtoistyötä täytyy lunastaa joka kerta uudestaan. Vapaaehtoistoiminnan organisoija joutuu paneutumaan johtamiseen aivan eri tavalla kuin aiemmin. Johtaminen vaatii osaamista, ja sitä pitää hankkia jos sitä ei ole. (Harju 2004, 125.)

Pentti Sydänmaanlakka (2004) on sanonut, että johtajan tulee energisoida työntekijöitään. Energisointi tarkoittaa merkityksen luomista työlle ja yhteiselle tavoitteelle. Energisoiminen on paljon enemmän kuin motivoiminen, se on syvällistä ymmärrystä ja omaksumista yhteiseen tehtävään. (Harju 2004, 126.)

Johtamiseen liittyy myös ihmisten välisten konfliktien ratkaiseminen. Konflikteja syntyy aina ihmisten kesken ja niiden ratkaiseminen ei ole helpoin tehtävä. On tärkeää, että omat tunteet pysyvät ristiriidan ulkopuolella. (Harju 2004, 127.)

Mika Kamensky (2002) on kirjannut ylös niitä asioita, jotka ovat hyviä järjestöjohtajan, mutta miksi myös ei vapaaehtoistoiminnan organisoijan, ohjenuoria vuorovaikutukselliseen johtamiseen.

enemmän kuuntelua – vähemmän puhumista
enemmän empatiaa – vähemmän itselähtöisyyttä

enemmän tilannetajua – vähemmän valmiita toimintamalleja
enemmän oikeita kysymyksiä – vähemmän valmiita vastauksia
enemmän kyseenalaistamista – vähemmän itsestäänselvyksiä
enemmän suvaitsevaisuutta – vähemmän ennakkoluuloja
enemmän tunnetta – vähemmän pelkkää rationaalista ajattelua
enemmän synteesejä – vähemmän pelkkää tietoa
enemmän katsekontakteja – vähemmän papereita ja kalvoja
enemmän huumoria – vähemmän tosikkomaisuutta
enemmän positiivisuutta – vähemmän negatiivisuutta
enemmän nöyryyttä – vähemmän ylemmyudentuntoa
enemmän itsetuntoa – vähemmän alemmuudentuntoa
(Harju 2004, 122-123.)

3 TAUSTALLA OLEVAT ORGANISAATIOT

Taulukko 1. Setlementtiyhdistykset Tampereella ja niiden vapaaehtoistoiminnot

Ahjolan Setlementti ry	OmaPolku	Setlementtinuorten Hämeen piiri ry	Setlementtiyhdistys Naapuri ry
Isosisko- ja Tyttöjen Tupa	Voimavirta	Kölvi	Palveleva puhelin
Mieskaveritoiminta			Rikosuhripäivystys
Kerhotoiminta			Tyttöjen Talo
			Naistari

3.1 Setlementtiliike

Setlementtityö syntyi Englannissa 1800-luvun puolivälissä. Ensimmäinen setlementti perustettiin 1884, nimeltään Toynbee Hall. Setlementtiin muutti yliopiston opettajia ja opiskelijoita, jotka halusivat tehdä työtä ihmisten parissa. Heidän tehtävänä oli murtaa ihmisten välisiä muureja ja ottaa huomioon köyhät. (Setlementtiliitto 2014a.) Englantilaisen setlementtitoiminnan ajatuksena oli tarjota yliopisto-opiskelijoille opiskelujen päätteeksi kokemuksia köyhien elinolosuhteista. Toiminta tarjosi tavan sosiaalisten palveluiden toteuttamiseen. Setlementtitoiminta ei kuitenkaan pystynyt vaikuttamaan köyhin elinolosuhteisiin vaan keskittyi tiedon levittämiseen ja mielipiteiden

muokkaamiseen. (Uusi-Rauva 2008, 10.) Pian ensimmäisen setlementin jälkeen syntyi uusia setlementtejä, jotka toimivat kirkon yhteydessä, ja niiden toiminnassa korostui kristinuskon sanoma. Setlementtejä alkoi vahvasti syntyä kaikkialle ja setlementti-idea levisikin nopeasti mm. USA:han, Kanadaan, Euroopan maihin ja Kaukoitään sekä Japaniin ja Lähi-itään, joihin setlementtejä perustettiin 1900-alun alussa. Vuonna 1926 perustettiin International Federation of Settlements and Neighbourhood Houses. (Setlementtiliitto 2014a.)

Setlementtitoiminta tuli Suomeen jo varhain. Alli Trygg-Helenius perusti kansankodin Helsingin Sörnäisiin jo 1890, mutta rahoitusongelmien vuoksi toiminta loppui 1910-luvun alussa. Uudelleen setlementtitoiminta alkoi luterilaisen kirkon kautta Teollisuusseutujen Evankelioimistoimikunnan työnä 1915. Suomalaisia setlementtiaktiiveja olivat Sigfid Sirenius, Jaakko Gummerus ja J.H. Tunkelo. Setlementtiliike järjestäytyi uudelleen vuonna 1941 ja näin ollen, perustettiin Kristillis-yhteiskunnallinen työkeskusliitto. Työkeskusliiton nimi muutettiin Suomen Setlementtiliitto ry:ksi vuonna 1983 ja liikkeen kolmas laajeneminen alkoi 1990-luvulla. (Setlementtiliitto 2014b.)

Tämän hetkinen suomalainen setlementtiliike muotoutui setlementti-innovaation toteutuksesta. Innovaation kohteina olivat teollistumisen ja kaupungistumisen aiheuttamat ongelmat. (Uusi-Rauva 2008, 10.) Setlementtiliike toimii aktiivisesti yhteistyössä valtion ja kuntien päättäjien sekä muiden järjestöjen kanssa. Setlementti toimii palveluntarjoajana sosiaali- ja sivistystyön asiantuntijana. Kunnat ostavat setlementtien hyvinvointipalveluita. Setlementtien kehitysprojekteja rahoittaa pääasiassa Raha-automaattiyhdistys ja Setlementtinuorten toimintaa tukee Opetusministeriö. (Setlementtiliitto 2014b.)

3.2 Ahjolan Setlementti ry

Ahjola on Ahjolan Kannatusyhdistys ry:n ylläpitämä yksityinen setlementti. Ahjola on perustettu Tampereelle vuonna 1929 ja on ensimmäinen Tampereelle perustettu setlementti (Uusi-Rauva 2000, 30.)

Ahjolassa työskentelee päätoimisesti 70 työntekijää ja 300 sivutoimista työntekijää. Ahjolan toiminnassa on mukana myös vapaaehtoisia ja harjoittelijoita. Ahjola järjestää ohjattua toimintaa ja harrastusmahdollisuuksia monen ikäisille ihmisille Tampereella. Toiminta pitää sisällään kansalaisopiston, nuorisotyön, päiväkotitoiminnan ja mainos-Ahjolan. Perusajatuksena on tarjota ohjattua toimintaa Tampereen alueella ja toimia kansalaisliikkeenä. Ahjolan Setlementti ry:n toimintaa rahoittaa Opetusministeriö, Raha-automaattiyhdistys, Tampereen kaupunki, yksityisen yritysten ja yhdistysten tuki sekä omavarainhankinta myymällä mainostilaa mainos Ahjolan kautta. (Ahjolan Setlementti ry 2014a.)

Vapaaehtoistoimintaa tehdään Ahjolan Setlementti ry:ssä ja on koko ajan lisääntymässä (Ahjolan Setlementti ry 2014). Isosiskotoiminta on aloittanut toimintansa vuonna 1999 Isosiskoprojektista. Myöhemmin toiminnan kasvaessa Isosiskotoiminnan rinnalle tuli Tyttöjen Tupa. Isosiskotoiminnassa ja Tyttöjen Tuvalla voi toimia vapaaehtoisena joko Isosiskoja, tai Tuvan vapaaehtoisena. Isosisko on ystävä ja tuki arjessa ja naiseksi kasvamisessa pienemmälle tytölle, Pikkusiskolle. Tyttöjen Tuvan vapaaehtoinen toimii Tuvan aukioloissa tukena Tuvan kävijöille, eli Pikkusiskoille. (Malmi & Seppälä 2014, 9-12.)

Mieskaveritoiminta on alkanut Tampereella vuonna 2012. Tampereella toimintaa organisoivat Ahjolan Setlementti ry yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton jäsenjärjestö Pienperheyhdistys ry:n kanssa. Tampereen mieskaveritoiminta kuuluu, Pikkukaveria ei jätetä – projektiin, ja projekti kuuluu Emma & Elias – ohjelmaan, joka on Raha-automaattiyhdistyksen avustushjelma, ja sitä tehdään yhteistyössä Lastensuojelun Keskusliiton kanssa. Toiminnan tavoitteena on tarjota turvallinen aikuissuhde yksinhuoltajaäitien lapselle, jolla ei ole yhteyttä isäänsä. Tarkoituksena on myös mahdollistaa, että lapsi saa tutustua turvallisesti aikuisen miehen elämään ja lisätä aikuiskontakteja sekä laajentaa yksinhuoltajaäidin ja lapsen turvaverkkoa. Projektin tavoitteena on juurruttaa mieskaveritoiminta Tampereella ja lähialueille. (Ahjolan Setlementti ry 2014b.)

Ahjolan nuorisotyön kerhot ovat järjestetty vapaaehtoisvoimin. Kerhoja on monipuolisesti eri teemoihin liittyen. Kerhoja perustetaan kysynnän ja mahdollisuuksien mu-

kaan. Vapaaehtoiset ohjaavat kerhoja ja muuten niitä organisoivat Ahjolan kansalais-toiminnan johtaja. (Laine 2014.)

Nuorisokahvila Uniikki on Ahjolan Setlementti ry:n toimintaa, mutta Tampereen kaupungin tilaamaa nuorisotoimintaa. Nuorisokahvila on päihtetön ja savuton tila, joka toimii 14–19 -vuotiaille nuorille kohtaamispaikkana. Kahvilassa kunnioitetaan yksilön oikeuksia ja hyväksytään erilaisuudet. Nuorisokahvila Uniikki uskoo tasa-arvoisuuteen ja pyrkii luomaan edellytyksiä kohtaamaan erilaisia ihmisiä sekä ehkäisemään syrjäytymistä. (Nuorisokahvila Uniikki 2014.) Uniikissa ei toimi tällä hetkellä varsinaisia vapaaehtoisia, mutta tarvetta heille olisi ja mahdollisesti tulevaisuudessa Uniikin vapaaehtoistoiminta lähtee käyntiin (Laitinen 2014).

3.3 Omapolku

OmaPolku on aloittanut toimintansa Tampereella vuonna 2002. OmaPolku ry on lähtenyt liikkeelle aktiivisista omaisista, jotka halusivat luoda uudenlaista palvelua erityistukea tarvitseville kehitysvammaisille nuorille ja heidän perheilleen. Toiminnan perustehtävänä on toteuttaa nuorille työ- ja päivätoimintaa ja järjestää vapaa- ja loma-ajoille mukavaa tekemistä. (OmaPolku ry 2014a.)

OmaPolkun yhtenä projektina toimii Voimavirta-työmuoto. Projekti on aloittanut toimintansa vuonna 2012 ja on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama vertaistuki- ja kansalaistoimintahanke. Hanke luo edellytyksiä kehitysvammaisille nuorille, muiden nuorten tavoin sekä tarjoaa omaisille tuen, jakamisen, kohtaamisen ja kokemuksen liittyviä tilaisuuksia. OmaPolun Voimavirta projektissa voi toimia vapaaehtoisena ohjaajan apuna olkkaritoiminnassa, päiväleirien avustajana ja omakaverina (vapaaehtoinen tukihenkilö kehitysvammaiselle nuorelle). (OmaPolku ry 2014b; Voimavirta 2014.)

3.4 Setlementtinuorten Hämeen piiri ry

Setlementtinuorten Hämeen piiri ry on perustettu vuonna 1974. Yhdistyksen tarkoituksena on toimia Suomen Setlementtiliitto ry:n lapsi- ja nuorisotyön piirijärjestönä Hämeen piirin alueella. Yhdistys on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton ja sen perustehtäviä ovat: tukea ja edistää jäsenyhdistysten toimintaa, järjestää koulutus-, opinto-, leiri- ja virkistystoimintaa yhteistyössä jäsenyhdistysten ja yhteistyötahojen kanssa. Tavoitteena on myös edistää nuorisotyön yhteistoimintaa kansallisten ja kansainvälisten nuorisojärjestöjen ja muiden tahojen kanssa sekä toimia aktiivisena nuorisokasvatuksen kehittäjänä omalla alueellaan. (Setlementtinuorten Hämeen piiri ry 2014a.)

Kölvi on monikulttuurinen poikatyön yksikkö Tampereella. Kölvi tukee Tampereella asuvia murrosikäisiä maahanmuuttaja pakolaispoikia, jotka ovat vaikeassa elämäntilanteessa mm. uuden kulttuuri- ja kieliympäristön kanssa. Kölvi-toimintaan rahoittaa pääasiassa Tampereen kaupunki. (Setlementtinuorten Hämeen piiri ry 2014b.) Vapari-projekti on Kölvi-toiminnan rinnalle perustettu kolmivuotinen kehittämishanke, joka on aloittanut toimintansa vuonna 2012. Hanketta rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. Hankkeen tavoitteena on koordinoita ja kehittää Kölvi-toiminnan vapaaehtois- ja vertaistukitoimintaa sekä luoda Kölvi-toimintaan demokraattisia ja aktiiviseen kansalaisuuteen innostavia toimintoja. Vapari-projekti rekrytoi, kouluttaa ja tukee uusia eri taustoista tulevia aikuisvapaaehtoisia. Projekti koordinoi myös Kölvin Isoveli vertaistoimintaryhmää. Isoveljet ovat Suomessa pidempään asuneita nuoria, jotka toimivat niin sanottuina vertaisohjaajina uusille pojille Kölvin toiminnassa. (Setlementtinuorten Hämeen piiri ry 2014c.) Kolvissä vapaaehtoistoiminnan muotoja ovat mm. suomeksi keskusteleminen poikien kanssa, aito kuunteleminen ja kohtaaminen, läksyapu, tapahtumien järjestäminen ja yksilön tukeminen ja tukihenkilönä toimiminen (Setlementti Hämeen piiri ry 2014d).

3.5 Setlementtiyhdistys Naapuri Ry

Setlementtiyhdistys Naapuri ry on perustettu vuonna 1994. Naapuri ry on merkittävä pirkanmaalainen hyvinvointipalveluiden tuottaja, asiantuntija ja vaikuttaja. Tavoitteena on edistää ihmisten osallisuutta ja kehittää hyvinvointipalveluja. (Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014a.) Yhdistyksen toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys, Tampereen kaupunki ja Pispalan rukoushuoneyhdistys ry (Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014b). Yhdistyksen toiminnan työmuotoja ovat: Perhevälivaltayksikkö, palveleva puhelin, rikosuhripäivystys (RIKU), nuorten tuettu asuminen (TUAS), Tampereen Tyttöjen Talo®, kansainvälinen naisten tapaamispaikka Naistari, Tesoman Naapuri, Miesten kansalaistalo Mattila, Välitä! Seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke ja DIDAR-hanke (Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014c).

Setlementtiyhdistys Naapurin vapaaehtoistoiminnan muotoja ovat: 1) Palveleva puhelin, jossa koulutetut vapaaehtoiset kuuntelevat ja keskustelevat avuntarvitsijan ongelmatilanteita, ja kannustavat omaehtoiseen ongelmanratkaisuun. Palvelevan puhelimen alaisuudessa toimii myös Palveleva netti, samalla periaatteella. (Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014d.) 2) Rikosuhripäivystys, jonka toimintamuotoja ovat tukihenkilötoiminta, valtakunnallinen auttava puhelin, juristin puhelinneuvonta, todistajan tuki, verkkopalvelu Rikunet ja etsivä työ. Edellä mainituissa työmuodoissa auttavat ammatillisesti koulutetut vapaaehtoiset. (Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014e.) 3) Tyttöjen Talo®, Tyttöjen talolla voi toimia vapaaehtoisena kun on täysi-ikäinen ja koulutuksen käynyt. Vapaaehtoisen tärkeimpänä tehtävä on olla läsnä ja kuunnella sekä toimia aikuisena roolimallina nuorille. (Tampereen Tyttöjen Talo 2014.) 4) Kansainvälinen naisten tapaamispaikka Naistari, jossa vapaaehtoisena voi ohjata teemallisia kerhoja (Pösö 2014).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Toteutin opinnäytetyön tutkimuksen kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Rajasin ja tarkensin opinnäytetyön aiheeni hyvin selkeäksi ja selväksi. Aiheen rajauksen jälkeen aloin pohtia ydinkysymyksiä joihin halusin vastauksia tutkimuksellani. Ydinkysymysten jälkeen haastateltaviksi valikoitui kahdeksan vapaaehtoistoimintaa koordinoivaa työntekijää setlementtiyhdistyksistä Tampereelta. Toteutin tutkimuksen teema-haastattelumenetelmällä, jossa käytin kolmeen teemaan jaettua haastattelurunkoa (liite 1). Viisi haastatteluista oli yksilöhaastatteluja jonka lisäksi yksin parihaastattelu.

4.1 Tutkimuskysymykset

Olen nostanut kolme isompaa tutkimuskysymystä esiin, joihin tutkimuksen perusteella pyrin vastaamaan. Nämä ovat:

- Mitkä ovat vapaaehtoistoimintaa koordinoivien henkilöiden käsitykset ja mielipiteet organisaation vapaaehtoistoinnasta Tampereen Setlementeissä?
- Kuinka vapaaehtoistoimintaa voidaan kehittää sitä koordinoivien henkilöiden mielestä Tampereella toimivissa setlementeissä?
- Miten vapaaehtoistoimintaa koordinoivien henkilöiden välistä yhteistyötä voidaan kehittää tamperelaisissa Setlementeissä?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen alle pohdin asioita kuten: Miten vapaaehtoistoiminta on kehittynyt? Kuinka paljon vapaaehtoiset tarvitsevat ohjausta ja neuvoja? Pyrin löytämään vastauksia myös siihen, kuinka aktiivisia vapaaehtoiset ovat ja minkälainen suhde vapaaehtoisen ja työntekijän välillä on, oppivatko he toisiltaan jotain ja jos oppivat, kuinka tärkeää se on. Tärkeää on myös selvittää, mitä taitoja ja edellytyksiä vapaaehtoiselta vaaditaan.

Toisen tutkimuskysymyksen kautta pohdin mitä asioita pitäisi lisätä, kehittää ja/tai parantaa vapaaehtoistoinnassa? Minkälaisia tavoitteita toiminnan alkaessa tai tällä

hetkellä vapaaehtoistoiminnassa on ja onko näihin tavoitteisiin päästy. Onko toiminnassa jotakin osaamisenaukkoja, joita haluttaan täyttää. Yleisesti pyrin selvittämään onko vapaaehtoistoiminta vastannut riittävästi toiminnan tarpeisiin.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä pohditaan mitä vapaaehtoistoimintaa koordinoivat henkilöt ajattelevat yhteistyöstä neljän eri Settlementin välillä. Onko yhteistyö tarpeellista? Mitä yhteistyöstä konkreettisesti saadaan? Onko yhteistyön esteenä tai jarruttavana tekijänä jotkin asiat? Tämän hetken tilannetta ajatellen, onko yksinkertaisesti resursseja yhteistyölle ja sen kehittämiseksi? Selvitetään myös, jos yhteistyö nähdään positiivisena asiana, niin kenen olisi syytä organisoida tätä yhteistyötä. Luultavasti tärkeimpänä tarkastelun kohteena on yksinkertaisesti se, että löytyykö työntekijöiltä tahoja tehdä ja kehittää yhteistyötä.

4.2 Haastattelumenetelmät

Opinnäytetyön tutkimuksen menetelmäksi valitsin teemahaastattelun. Teemahaastattelu palvelee haastateltavan sekä haastattelijan tarpeita parhaalla mahdollisella tavalla. Haastattelussa halusin kerätä tietoa kolmesta eri osa-alueesta mahdollisimman laajasti, ja näin ollen keskustelunomainen teemahaastattelu osoittautui parhaaksi mahdolliseksi menetelmäksi.

Teemahaastattelua kutsutaan myös nimellä puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Teemahaastattelujen etu on se, ettei se sido itseään mihinkään leiriin, eikä se ota kantaa kuinka syvälle aiheen käsittelyssä edetään. Teemahaastattelussa huomioidaan ihmisten tulkinnat eri asioista ja ihmisten antamat merkitykset ovat keskeisiä. Teemahaastattelu luokitellaan puolistrukturoituun menetelmään sen takia, että haastattelun aihepiirit ovat kaikille samat. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47-48.)

Otin haastateltaviin yhteyttä ensin sähköpostilla, paitsi yhden haastateltavan kanssa sovimme haastattelusta kasvotusten. Haastatteluun kutsutuista kahdeksasta henkilöistä, kuusi osallistui haastatteluun. Haastatteluun varasin jokaisen kanssa tunnin aikaa, haastatteluihin kului aikaa puolesta tunnista tuntiin. Haastattelut toteutin haas-

tateltavan kanssa kasvotusten, haastateltavan työpaikalla. Nauhoitin haastattelun nauhurilla ja keskityin lähinnä kuuntelemaan, mutta tein lisäksi myös pieniä muistiinpanoja. Pyrin pitämään haastattelutilanteen mahdollisimman keskustelunomaisena, rentoja ja miellyttävänä tilanteena.

Haastatteluja purkaessa kuuntelin kaikki nauhat ensin kokonaan läpi jolloin kirjasin ylös pääpointteja ja ajatuksia sekä haastateltavien perustietoja. Tämän jälkeen kirjasin haastattelutuloksia ylös opinnäytetyöhön, jonka jälkeen kuuntelin nauhat vielä toiseen kertaan jolloin lisäilin suoria lainauksia tutkimus tuloksiin.

Vapaaehtoistoiminnan tutkimuksen menetelmät ovat hieman hämmentäviä. Ainoastaan määrällistä tutkimusta ja kyselylomakkeita hyödyntämällä ei saada tarpeeksi hyviä näkemyksiä ja kokemuksia esille vapaaehtoistoimijoiden puolelta. Kyselylomakkeissa määritellään etukäteen kysymyksen ja mitkä asiat ovat tärkeitä. Mutta myöskään pelkästään laadullisten tutkimusten tekeminen ei auta vapaaehtoistoimintaa tutkiessa. Laadullista tutkimusta hyödyntäen meiltä voi kadota näkökulma, mikä suomalaisen vapaaehtoistoiminnan tila on. Tulevaisuuden kannalta, olisi hyvä kehittää vapaaehtoistoiminnantutkimuksen menetelmiä. Olisi suotavaa, jos vapaaehtoiset olisivat järjestämässä ja laatimassa haastattelu- ja lomakekysymyksiä tai haastattelemassa toisiaan. Edellä mainittu menetelmä toisi tutkittavien oman jäljen mukaan. Myös tutkijoiden kokemukset vapaaehtoisina olemisesta olisi hyvin suotavaa. Vapaaehtoistoiminnan haasteena on se, että aihetta on vaikea ottaa haltuun, kuvata ja analysoida. (Nylund & Yeung 2005, 22-23.)

4.3 Haastatteluteemat

Haastattelurunkoa tehdessä, ei laadita tarkkoja kysymyksiä vaan teema-luettelo. Haastattelurunko on haastattelu tilanteessa haastattelijan muistilista ja tarpeen vaatiessa keskustelun ohjaaja. Haastattelutilanteessa teema-luettelo tarkennetaan tarkentavilla kysymyksillä. Tutkijan valitsemien teemojen tulisi olla mahdollisimman väljiä, jotta aiheiden monipuolisuus tulisi ilmi mahdollisimman laajasti. (Hirsjärvi ym. 2010, 66-67.)

Teemahaastattelu valikoituessa tutkimuksen menetelmäksi, aloin rakentaa teemahaastattelun teemoja. Halusin pitää haastattelun selkeänä kokonaisuutena ja näin ollen valitsin tarkastelun kohteiksi kolme osa-aluetta 1) haastateltavan tiedot, 2) Vapaaehtoistoiminta ja 3) kehitysehdotukset.

Alussa, eli ensimmäisessä osassa, lähdin liikkeelle haastateltavan perustiedoista. Otin selvää haastateltavan asemasta ja työtehtävästä Settlementissä, jonka jälkeen tiedustelin ammattitutkintoa ja työkokemusta liittyen alaan ja vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen liittyvien koulutusten ja perehdytysten tiedustelu oli myös oleellista. Lopuksi halusin tietää, mitä haastateltava ajattelee siitä, minkälaisia valmiuksia vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen olisi syytä olla.

Seuraavassa osassa tiedustelin haastateltavan koordinoimasta vapaaehtoistoinnasta sekä yleisiä merkityksiä ja käsityksiä. Lähdin liikkeelle konkreettisen tekemisen kautta, eli mitä vapaaehtoinen tekee heidän toiminnassaan ja mikä yleisesti on hänen rooli. Tiedustelin myös, mitä taitoja ja/tai edellytyksiä vapaaehtoiselta vaaditaan vapaaehtoisena toimimiseen. Perustietojen jälkeen, tiedustelin mikä on vapaaehtoistoiminnan merkitys ja mitkä ovat käsityksen siitä. Merkityksellä halusin tietää, kuinka tarpeellista vapaaehtoistoiminta on sekä minkälainen on vapaaehtoisen ja työntekijän eli ammattilaisen suhde. Oppiiko työntekijä ja vapaaehtoinen toisiltaan? Jos oppivat, niin mitä, ja kuinka tärkeää se on? Vapaaehtoistoiminnan käsityksillä halusin tietää kuinka paljon vapaaehtoiset tarvitsevat ohjausta ja neuvoa. Kuinka aktiivisia he ovat? Tekevätkö vapaaehtoiset vain annetun työtehtävän vai vaikuttavatko he laajemmalti? Ovatko vapaaehtoiset mukana mm. toiminnan kehittämisessä? Sekä miten paljon asioita opitaan muilta vapaaehtoisilta?

Haastattelun kolmannessa osassa keskityimme toiminnan kehitysehdotuksiin. Mitä toimintoja pitäisi lisätä, kehittää ja/tai parantaa? Onko vapaaehtoistoiminnalla tavoitteita ja onko niihin päästy? Onko toiminnassa jotain osaamisen aukkoja, joita voisi täyttää? Tiedustelin mitä mieltä haastateltavat ovat yhteistyöstä muiden settlementityöntekijöiden kanssa, jotka organisoivat vapaaehtoistoimintaa. Mitä haasteita ja mahdollisuuksia yhteistyöllä on? Mitä konkreettista yhteistyöllä saadaan? Entä onko

yhteistyössä hidastavia ja jarruttavia tekijöitä? Sekä onko resursseja yhteistyölle ja sen kehittämiseksi? Lopuksi käytin tulevaisuuden muistelu – menetelmää, jossa kehoitin haastateltavaa kuvittelemaan itsensä viiden vuoden päähän ja miettimään miten vapaaehtoistoiminta voi yleisesti ja miten se toi Tampereella ja Settlementissä. Onko toiminta kehittynyt? Onko toiminnan organisointi ja yhteistyö kehittynyt? Mitä voisi vielä tehostaa ja kehittää?

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimus on mielestäni hyvinkin luotettava sen takia, että haastateltavat ovat työskennelleet vapaaehtoistoiminnan parissa ja ovat perehtyneet heidän omaan toimintaan sekä myös muihin samantyyppisiin toimintoihin. Haastateltavilla kaikilla on sosiaalialan koulutus ja/tai koulutuksia sekä he ovat käyneet työn ohessa erilaisissa vapaaehtoistoimintaan liittyvissä koulutuksissa ja perehdytyksissä. Haastateltavilla on myös monen vuoden työkokemusta settlementtiyhdistyksistä sekä järjestötoiminnasta.

Haastattelun luotettavuus riippuu myös haastatteluaineiston laadusta (Hirsjärvi ym. 2010, 185). Työn haastattelut näiltä osin ovat luotettavia, koska kuusi kahdeksasta osallistui haastatteluun, joten sain kattavan aineiston. Sen lisäksi haastattelut olivat tarpeeksi pitkiä ja sisälsivät laajasti keskustelua tutkimuksenteemoista. Haastattelu-nauhat toimivat teknisesti myös erittäin hyvin ja pidin huolen siitä että ne eivät tuhoudu, tallentamalla ne useampaan kohteeseen.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen haastateltavat, kuusi henkilöä, työskentelevät Tampereella toimivissa Setlementtiyhdistyksissä. Haastateltavat työskentelevät joko kokopäiväisesti vapaaehtoistoiminnan saralla, tai yksi heidän työmuodoistaan sisältää vapaaehtoistoimintaa ja sen koordinoimista ja organisoimista. Haastateltavien kokemukset vapaaehtoistoiminnan organisoinnista ovat muutamasta vuodesta aina kymmeneen vuosiin asti. Jokainen haastateltava on toiminut tai toimii myös itse vapaaehtoisena.

Käsittelen tuloksia yhden haastateltavan perusteella, sekä yleisemmältä tasolta. Pyrin erittelemään ja vertailemaan haastateltavien välisiä mielipiteitä ja kommentteja sekä kokoamaan ajatukset yhteen käyttäen lähdemateriaalia aineiston tukena.

5.1 Vapaaehtoistoiminnan käsitykset ja mielipiteet

5.1.1 Vapaaehtoistoiminnan tärkeys

Vapaaehtoistoimintaa pidetään tärkeänä Suomessa ja niin maailmallakin. Vapaaehtoisten päivä 4.12 on perustettu lähi vuosina, vapaaehtoistoiminnan teema vuotta vietettiin vuonna 2011, sekä lukuisia kirjoja, tutkimuksia ja opinnäytetyötä on tehty vapaaehtoistoiminnasta. (KansalaisAreena ry 2014.)

Vapaaehtoistoiminta on erittäin tärkeää haastateltavien mielestä. Haastateltavat ko-kevat, että:",

mieletön voimavara

tosin tärkeitä ja tosin tarpeellista

erittäin tarpeellista, se on ihan niin kuin resurssi toiminnalle

Kaksi haastateltavista kertoo, että vapaaehtoistoiminta on todella merkittävä osa toimintaa ja todella tärkeä osa, sillä toiminnassa on mukana paljon nuoria, jotka tarvitsevat erityistukea, ja työntekijöiden aika ei vain riitä kaikille.

Yksi haastateltavista kokee vapaaehtoistoiminnan olevan tärkeää sen takia, että vapaaehtoiset tuntevat kuuluvansa johonkin. Ja, että vapaaehtoistoiminta on tarpeellista ja pitkäjänteistä.

se on näille, jotka siinä on niin hirveen tärkeitä

Toinen haastateltava taas nostaa esiin, että moni asia jäisi tekemättä jos vapaaehtoisia ei olisi. Jos olisi pakko pärjätä ilman vapaaehtoisia, siihen pystytään mutta toivon mukaan ei koskaan tarvitse. Haastattelussa nousi, myös esille se ettei vapaaehtoistoimintaa arvosteta tarpeeksi, ei ymmärretä kuinka tärkeää vapaaehtoistoiminnan tekeminen on, kun sitä ei voi mitata rahassa.

no moni asia jäis varmasti hoitamatta (ilman vapaaehtoisia), mun mielestäni sitä ei tarpeeksi arvosteta ja ei ymmärretä, että jos ruvettais laittamaan euroja riviin niin kuinka paljon siihen käytetään rahaa tai jos se ois tai onkin mitattavissa rahassa

Yksi haastateltavista painottaa, että vapaaehtoistoiminta on todella tarpeellista. Vapaaehtoistoiminnalla on valtavat yhteiskunnalliset vaikutukset. Myös asiakas (ketä vapaaehtoistoiminnassa tuetaan) saa paljon, hän kokee, että joku välittää.

5.1.2 Vapaaehtoisen edellytykset

No mitä vapaaehtoisilta edellytetään? Jokaisessa vapaaehtoistoiminnassa on omat perusasiat mitä vapaaehtoiselta edellytetään muun muassa ikä tai sukupuoli, mutta jokainen vapaaehtoistoiminta määrittää omat osa-alueensa, joita he toivovat vapaaehtoisilta.

Muutama haastateltava painottaa, että vapaaehtoisen on erittäin tärkeää olla motivoitunut sekä aidosti kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta. Kaksi haastateltavaa nostaa esiin, että vapaaehtoisen on tärkeää tulla toimintaan mukaan omana itsenään ja niillä tiedoilla ja taidoilla, joita hänellä sillä hetkellä on.

--vapaaehtoisen on tosi tärkeä olla omana itsenään ja omilla ihan tavallisen ihmisen taidoilla, mutta tärkeätä on se että osaa olla positiivisena mallina toisille--

vapaaehtoiset tulee niillä tiedoilla ja taidoilla mitä heillä on

taidot ei niinkään oo se tärkein juttu vaan semmoinen aito kiinnostus niihin nuoriin ja niitten elämään ja siihen tukemiseen

Yksi haastateltava kertoo, että vapaaehtoisen on tärkeää osata oma aihealueensa mm. kerhojen ohjaaminen eri teemojen mukaan.

5.1.3 Vapaaehtoisten ohjaus

Vapaaehtoisten ohjaus määräytyy toiminnan luonteen mukaan. Jotkut vapaaehtoistoiminnan muodot ovat haastavampia kuin toiset, joten ohjauksen määrän ja laadun antaminen ja mittaaminen on erilaista.

Puolet haastatelluista kertoo, että toiminnan ohjauksen tarve riippuu hyvin paljon ihmisestä sekä on hyvin yksilökohtaista. Myös vapaaehtoisten taustat ja kokemukset muokkaavat tarvetta saada neuvoa ja ohjausta.

se (vapaaehtoisen ohjaaminen) on yksilökohtaista

Se riippuu ihan jotenkin ihmisestä ja semmosesta miten luonnollisesti hyppää tohon ohjaamiseen mukaan. Joltain se tulee ehkä jonkun oman elämän kokemuksen tai sitten vaikka työtaustan tai jonkun muun kautta paljon helpommin, mutta sitten taas jotkut vaatiin paljon enemmän sitä rohkasuu että ylipäätään uskaltaa mennä -- kysyyn (avun tarvetta).

Yksi haastateltava nostaa esiin nousee myös sen, että vapaaehtoiset mahdollisesti tarvitsisivat enemmän ohjausta kuin ehkä osaavat pyytää.

ne vois tarvita enemmänkin mitä loppujen lopuksi ne pyytää -- vertaistuellinen jakaminen varsinkin ois todella tärkeää

Vertaistuen tarve nousee myös kahdesta haastattelusta esiin. Vertaistuellinen jakaminen nähdään erittäin tärkeänä. Haastateltava vielä painottaa, että vapaaehtoisille on tärkeää, että he saavat jakaa asioita yhdessä muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Vapaaehtoiset pohtivat tulevaa ja peilaavat kuinka vapaaehtoistoiminta on heidän kohdallaan kehittynyt.

se mikä tässä näyttäytyy kaikista tärkeimpänä, on se vertaistuki

Yksi haastateltava painottaa, että vapaaehtoiset tarvitsevat paljon ohjausta, koska vapaaehtoisen rooli on haastavaa. Vapaaehtoisen ohjaukseen on hyvä panostaa varsinkin vapaaehtoisen aloittaessa. Yksi haastateltava nostaa vielä esiin, että vapaaehtoiset tarvitsevat koulutuksia ja ohjausta eri teemoihin liittyen. Teemat nousevat vapaaehtoistoiminnasta.

5.1.4 Työntekijän ja vapaaehtoisen suhde

Vapaaehtoistoiminnassa palkallisen työntekijän ja vapaaehtoisen suhde saattaa olla haasteellinen. On tärkeää, että vapaaehtoistoimintaa suunnitellessa pohditaan min-käläinen suhde, näillä kahdella on keskenään, sekä mitkä tehtävät ovat työntekijän tehtäviä ja mitkä vapaaehtoisen. Moilanen (2001) viittaa kirjassaan Sini Lehtisen sanoihin: ”Vapaaehtoistoiminnassa toimitaan tavallisen ihmisen taidoin. Se ei saa korvata ammattityötä, vaan täydentää sitä.” (Harju 2003, 123.)

Muutama haastateltava kertoo, että aluksi työntekijän ja vapaaehtoisen välinen suhde on enemmänkin koulutusta välittävä ja ammatillinen, mutta myöhemmin ”rajat rikkoutuvat” ja suhdetta pidetään avoimempana ja neuvoja antavana. Työntekijät ovat tuki ja turva vapaaehtoiselle.

no alussa se on enemmänkin sitä, että me annetaan informaatio ja kerrotaan ihan meidän toiminnasta ja tietysti sitä että millasta se on toimia siinä (vapaaehtoisena), sitten toki järjestetään ne käytännön järjestelyt -- ja sit jatkossa tilanteissa ohjaamista ja tukemista

vapaaehtoistyö on mun mielestä yhtä oppimista kaikille osapuolille

Yksi haastateltavista painottaa, ettei vapaaehtoisella ei pyritä kumminkaan täyttämään työntekijän roolia ja/tai tehtäviä.

Kaikkien haastateltavien mielestä työntekijä ja vapaaehtoinen oppivat toisiltaan. Vastavuoroisuutta pidetään tärkeänä ja, että kaikilta uusilta ihmisiltä voi oppia. Yhdestä haastattelusta nousee esiin ajatus, että aina uuden ihmisen tullessa toimintaa, tuo hän uuden näkökulman, uusia ajatuksia, uusia toimintamalleja ym. mukanaan joista opitaan. Nähdään, että avarakatseisuus säilyy terveellä mallilla ja oma ajatusmaailma muokkaantuu uusia ihmisiä kohdatessa.

5.1.5 Vapaaehtoisten aktiivisuus

Vapaaehtoiset ovat yleensä aktiivisia vapaaehtoisen roolissaan, mutta aina he eivät osaa nähdä tärkeänä osallistua muihin tapahtumiin tai kehittämiseen liittyviin asioihin. Haastatteluista kumminkin osittain huokuu, että olisi mielenkiintoista ja tärkeää tietää, vapaaehtoisten mielestä, miten toimintaa kannattaisi kehittää.

Yksi haastateltavista sanoo, että osa vapaaehtoisista on aktiivisempia kuin toiset. Jotkut tahtovat oman roolinsa lisäksi olla kehittämässä vapaaehtoistoimintaa tai toimintaa yleisesti. Joskus vapaaehtoisia pyydetään erikseen kehittämispäiviin mukaan.

osa on, muutenkin on justiin ollaan joskus pyydettykin mukaan johonkin meidän kehittämispäiviin -- sen oloisia jotka on kiinnostuneita siitä (kehittämisestä)

Toinen haastateltava taas kertoo, että noin puolet vapaaehtoisista käy vapaaehtoisille järjestetyissä tilaisuuksissa. Vapaaehtoisille tarkoitettut tilaisuudet, eivät ole niin isossa osassa kuin haluttaisiin.

siis mä pidän sitä (vapaaehtoisten aktiivisuutta) tosi tärkeänä, että olis, mutta se ei valitettavasti oo niin isossa roolissa kun se vois olla

Yksi haastateltava kertoo, että kyllä vertaistuellisissa illoissa vapaaehtoiset käyvät, mutta eivät kaikki, eivätkä samaan aikaan. Jotkut vapaaehtoisista, eivät käy ollenkaan vapaaehtoisille tarkoitetuissa illoissa. Haastateltava jatkaa, että jotkut vapaaehtoisista eivät luultavasti koe tarvetta vertaistuellisiin iltoihin.

kaikki eivät ole yhtä aikaa koolla, vaan tilanne vaihtelee

Toinen haastateltavista ilmaisee, että jonkin verran erilaisissa tapahtumissa asiakas sekä vapaaehtoinen käyvät yhdessä. Haastateltava painottaa, että tilaisuudet ovat hyvin hedelmällisiä, mutta myös hyvin yksilökohtaisia. Joku on aktiivisempi kuin toinen. Haastattelusta vielä ilmenee, ettei vapaaehtoisilta ehkä vaaditakaan osallistumista laajemmin ja aktiivisemmin.

On käyny ihan mukavasti, että meillä on tarjota joku semmonen tapahtuman mihin heilläkin on helppo tulla ja toteuttaa tätä vapaaehtoistyötä.

5.1.6 Vapaaehtoistoiminnan kehitys

Toiminnan kehittyminen riippuu hyvin paljon siitä, minkä luontoista toiminta on. Tässä opinnäytetyössä toimintamuotoina ovat hankkeita, jotka kestävät vain muutaman vuoden, toimintamuotoja, jotka ovat toimineet yli 10 vuotta sekä toimintaa joka on alkanut kokeiluluontoisesti ja jatkunut toimintamallin toimiessa ja tarpeen vaatiessa.

Yksi haastateltavista kertoo, että heidän toimintaansa on tullut toiminnan kasvaessa toimintamuotoja lisää. Haastateltavan mielestä on erittäin hyvä, että erilaisia vapaaehtoistoiminnanmuotoja tarjotaan ja hän kommentoi sitä seuraavasti:

--on paljon ihmisiä jotka vois tehdä vapaaehtoistoimintaa tai jotain juttuja vapaaehtoisena, mutta voi olla että pelkää sitä sitoutumista--

Toinen haastateltava taas sanoo, että vapaaehtoisten kirjo on lisääntynyt. Vapaaehtoisia on tullut lisää mutta myös eri kulttuureista, eri-ikäisiä sekä erilaisista elämäntilanteista. Haastateltavaa jatkaa, että markkinointiin on keskitytty ja yhteistyökumppaneita on tullut lisää, sekä perehdytykseen ja vertaistuellisiin iltoihin on panostettu.

Yksi haastateltava kertoo, että toimintaan on tullut jonkun verran vapaaehtoisia lisää, mutta toimintamallit ovat pysyneet lähes samanlaisina. Toinen haastateltava taas avautuu, että toimintamallia on täytynyt kehittää omaan kaupunkiin ja omaan toimintaan sopivaksi.

Erästä haastattelusta käy ilmi, että toiminta on muuttunut ja kehittynyt todella paljon siitä kun se on alkanut. Toiminta on alkanut kokeiluluontoisesti, mutta sitä on jatkettu. Haastattelusta tulee esiin, että yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa pidetään erittäin tärkeänä asiana ja toivotaan, että vapaaehtoisia vaan tulisi vielä lisää.

5.2 Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen

5.2.1 Vapaaehtoistoiminnan tavoitteet

Järjestötyössä tavoitteiden laatiminen on vaikeaa, koska yhdistyksillä ei ole tarkkaa päämäärää. Järjestötyössä voidaan tavoitella hyvää mieltä, virkistystä ja iloa elämään. Edellä mainitut on monille mukana olijoille tärkeä motiivi. (Harju 2004, 111.)

Muutamasta haastattelusta nousee esiin, se että tavoite on saada vapaaehtoisia lisää sekä pitää jo koulutetut ja jo mukana olevat vapaaehtoiset mukana toiminnassa mahdollisimman pitkään. Ollaan hieman surullisia siitä, että vapaaehtoistoimintaan mukaan tulevat henkilöt eivät pysty sitoutumaan pitkäksi aikaa.

Nyky aikana semmonen pitkäaikainen sitoutuminen on aika harvinaista. -- ensimmäisen puoli vuotta täällä vähän ihmeissään, että kun on pitempään ollu niin siitä niin ku hyödytään sekä me (työntekijät) että tää vapaaehtoinen.

Yksi haastateltava taas painottaa, että monille yksiköille (yhdistyksen yksi toimintamuoto) olisi tärkeää, että vapaaehtoiset sitoutuisivat toimintaan mahdollisimman pitkäjänteisesti, jotta toiminnan tekeminen tulisi tutuksi ja varsinkin henkilöt kenen kanssa vapaaehtoistoimintaa tehdään. Vapaaehtoistoiminnan tunteminen on tärkeää, jotta pystytään tarjoamaan mahdollisimman hyvää ja kehittävää apua ja tukea.

Yhden haastateltavan toiminnan tavoitteena on vapaaehtoisten aktivoiminen. Haastateltava toivoo, että vapaaehtoiset olisivat enemmän mukana muussakin toiminnassa kuin vain esimerkiksi läksyapuna. Vapaaehtoistoiminta toimii kuitenkin hyvin silloin kun molemmat (työntekijä ja vapaaehtoinen) ovat tyytyväisiä ja molemmat saavat itselleen jotain tärkeää. Vapaaehtoisten hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä on erittäin suotavaa. Vapaaehtoisten ajatuksia, mielipiteitä, kehittämisideoita ja konkreettisia esimerkkejä olisi hyvin tarpeellista kuulla, jolloin myös vapaaehtoisten kuva hieman laajenisi sekä kehittyisi vapaaehtoisten näköiseksi.

Mun mielestä ois tärkeä se vapaaehtoisten itsenäisyys – että joku päivä vapaaehtoiset vetäisivät ite ”vertaistuellisia iltoja” ja luonnostaan kokoon-tuis ja vaihtais ajatuksia, ettei siihen vaikka tarvittais työntekijää

Yksi haastateltavista kertoo toiminnan tavoitteekseen sen, että ihmisillä olisi mukava olla hetkiä ja kohokohtia elämässä. Lähtökohtana on pitää ihmisistä huolta ja tarjota virikkeellistä elämää mm. tapahtumien, kerhojen ja korttelijuhlien muodossa.

5.2.2 Vapaaehtoistoiminnan konkreettinen kehittäminen

Järjestötyön kehittäminen nousi 2000-luvun alkupuoliskolla merkittäväksi asiaksi. Järjestöjen on hyvä miettiä tulevaisuuttaan entistä tarkemmin ja se on hyvä merkki sillä se mahdollistaa laadukkaamman toiminnan. (Harju 2004, 9.)

Vapaaehtoistoiminnan kehittämistä nousee neljä isompaa teemaa johon halutaan kiinnittää huomiota. Lähes jokaisesta haastattelusta (5) nousee esille, että yhteydenpitoa vapaaehtoiisiin pitää lisätä. Toivotaan, että vapaaehtoisille pystytään antamaan enemmän aikaa ja kiinnittämään heihin huomiota. Eri toimintojen välillä, on erilaista ohjausta ja koulutusta, mutta pääpiirteet ovat samat. Soittamista vapaaehtoisille pidetään tärkeänä ja sitä toivotaan tehtävän useammin, varsinkin jos vapaaehtoistoiminta ei tapahdu työntekijän silmien alla.

ois mahtavaa jos ois aikaa soittaa kaikki vapaaehtoiset läpi ees kerran kahessa viikossa, tai jotain.

Toinen asia, mihin toivotaan kehitystä, ovat työntekijäresurssit. Nämä toiveet ja kehittämisen paikat tulevat kahdesta haastattelusta esiin, muissakin haastatteluissa sivuttiin aihetta, mutta kahdesta haastattelusta työntekijäresurssien lisääminen nousi vahvemmin esiin. Vapaaehtoistoiminta on kasvanut jossain määrin niin isoksi, ettei sitä pystytä tekemään enää niin tehokkaasti kuin halutaan. Työntekijöiden saaminen mahdollistaisi mm. edellisessä kappaleessa toivotus aktiivisemmän yhteydenpidon vapaaehtoiisiin.

Työpari olisi erittäin hyvä, koska kun tekee yksin töitä, niin se on hyvin yksinäistä. Ei ole sitä jonka kanssa jakaa ja käydä sitä vuoropuhelua työstä, niistä asioista jonkun kanssa.

Kolmas kehittämispaikka liittyy työnohjaukseen. Yksi haastateltava painottaa, että vapaaehtoisten on tärkeää saada työnohjausta ja osa vapaaehtoistoiminnanmuodoista on hyvinkin haastavia, jolloin ohjaus on tärkeässä osassa.

on läsnä arjessa ja myös tarkkailee miten se oma-aloitteisuus sujuu siellä ja jos ei suju niin antaa ohjausta, tukea ja vinkkejä

Neljäs kehittämisen paikka liittyy palautteen saamiseen. Yksi haastateltavista haluaa saada enemmän palautetta niin asiakkailta kuin vapaaehtoisilta, jolloin vapaaehtoistoimintaa voidaan yleisesti kehittää siihen suuntaan, että se palvelee kaikki mahdollisimman hyvin.

5.3 Vapaaehtoistoiminnan koordinoijien yhteistyön kehittäminen

5.3.1 Ajatuksia yhteistyöstä

Yhteistyö on voimaa. Yhteistyöllä voidaan vaikuttaa laajasti vaikuttavuutta koko järjestötyöhön. Yhteisestä tekemisestä kaikki hyötyvät. Mahdollisuuksia on myös paljon verkostoitumisen saralla (Harju 2004, 135.) Verkostoituminen on tärkeä asia. Järjestökentällä vielä 200-luvun puolessa välissä verkostoituminen oli outo ja uusi toimintatapa. Verkostotyöskentely vaatii omaa osaamista. (Harju 2004, 14-15.)

Puolista haastatteluista (3) nousee todella vahvasti esiin se, että työntekijöillä on kiinnostusta tehdä yhteistyötä muiden vapaaehtoistoimintaa koordinoivien henkilöiden kanssa setlementeissä. Haastatteluista nousee myös esiin yhteistyön tärkeys ja toiveet sen lisääntymisestä.

Mun mielestä sitä (yhteistyötä) voisi enemmänkin vahvistaa ja ottaa väkeä mukaan.

aito yhteistyö on hyvää, mutta semmonen on tavallaan aivan turhaa, että kokoonnutaan vaan ja on aivan eri intressejä tai muuta ja hukataan sitä aikaa

Yksi haastateltavista toteaa aiemmin kysymykseen kaipaisitko lisäkoulutusta vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen näin:

No kyl vois varmaan koulutustakin kaipais, mutta tota mun mielestä on viä tärkeämpi semmonen että voi vaihtaa kokemuksia toisten kanssa ketkä tekee vastaavaa, ihan semmosen käytännön asiat.

Yksi haastateltava toteaa, että yhteistyö vaikuttaa hyvin kaukaa haetulta, sillä toimintojen kulttuurit ja tavat ovat kovin erilaisia. Haastateltava kumminkin jatkaa, että yhteistyön tekeminen vaikuttaa silti mielenkiintoiselta ja pohtii minkälaisista se mahtaisi olla. Hän jatkaa ja sanoo, että:

Mielenkiinnolla odotamme, mutta nää toimintakulttuuri ja tapa on aika eri tyyppinen, niin ei se mahdotonta ole mutta mielenkiintoista.

Toinen haasteltava toteaa, että yhteistyön suunnitelmia on ollut, muttei hirveästi. Hän toteaa, että yhteistyö on avainsana ja siitä kehittyy jotain uutta.

Ollaan tosiaan sitä pohdittu, että miten sitä vapaaehtoistyötä kehittäisi eteenpäin, olisko sitten joku tämmönen isompi resurssikeskus? -- sitten pitäisi miettiä miksi, miten ja mitä. Ja sitten taas tullaan ja päästään siihen, että settlementtejä on monta täällä Tampereella, mutta toimijoina he ovat hyvin erilaisia. Jos sitten joku tämmönen resurssikeskus rakennetaan onko siellä sitten joku koordinoija joka sitten koordinoi kaikki vapaaehtoiset? Kuka järjestää koulutusta, onko se siellä (resurssikeskuksessa) sitten? Kyetääkö ammatillisesti kouluttamaan--? Entä minkälainen paletti se sitten olisi, että kuka siihen sitten lähtee mukaan?

5.3.2 Yhteistyön konkreettinen kehittäminen

Yksi kehittämisen lähtökohdista on osaamisen erittely. Erittelyssä kannattaa huomioida eri toimijoiden osaamista, kiinnostuksen kohteita, kehittämisalueita ja parannuskeinoja. Edellä mainittua erittelyä kutsutaan osaamistaseeksi, joka paljastaa ne aukot joita yhteisessä osaamisessa on. Tärkeää on tunnistaa ja tunnustaa osaamisvajeet ja reagoida niihin. Vajeiden täyttämiseen kannattaa hyödyntää myös ulkopuolista apua (Harju 2004, 121.) Yhteistyöllä saadaan enemmän aikaan ja yhteistyö ja työnjaon perusteella toiminta on myös tuloksellista. (Sovala 1990, 22-23.)

Suurimmassa osassa haastatteluista (4) ilmenee paljon ajatuksia ja ehdotuksia yhteistyön kehittämiseksi. Vastauksista huokuu yhteistyön tarve ja kiinnostus sitä kohtaan. Tampereella settlementtien kesken on jo olemassa yhteistyötä, jota kutsutaan Lempi-verkostoksi. Lempi on aloittanut toimintansa syksyllä 2013. Verkoston tarkoituksena on olla vertaistuellinen ryhmä, jossa vaihdetaan ajatuksia ja ehdotuksia. Verkostoon kuuluu neljästä eri Settlementistä muutama toimija, muttei kaikkia.

Tuntuu ihan älyttömältä lähtee kehittämään vapaaehtoistoimintaa ilman, että tietää mitä muut tekee. että ihan hullua lähtee kehittäään pyörää uudestaan, kun voi saada jotain ideoita muilta ja sitten taas antaa omiaan

eteenpäin, että semmoiseen me luotiin se (Lempi) verkosto silloin. Mitä raha-automaattiyhdistystään tekee monella samanlaisella hankkeella, vaikka vuodesta toiseen haetaan samanlaista kehittämishanketta, että enemmän sit joku uus näkökulma tulis sieltä, et kun on jo jotain pohjaa.

Edellisen kommentin sanoja kertoo, että olisi tärkeää jakaa niitä materiaaleja ja toimintamalleja mitä itsellään on. Haastateltava toivoo avoimuutta mallien jakamiseen. Fyysiset tapaamisen ovat tärkeitä, mutta aina ei ole aikaa joten olisi suotavaa perustaa ns. materiaalipankki. Sieltä voisi helposti tarkistaa tai ottaa jonkun leikin ja se olisi muutenkin hyvä arkityöväline.

Yksi haastateltava tuo esiin ajatuksen, että on hyvä tavata, kuulla ja tavata ihmisiä. Ja tapaamisen voisivat olla kerran tai kaksi luku kaudessa.

olisi ihan hyvä tavata ja kuunnella

Yhdessä haastattelussa, haastateltava pohtii laajasti sitä, minkälaista yhteistyön kehittäminen konkreettisesti olisi.

Olen jopa pohtinut, että aika ei ole vielä kypsä -- ei ehkä välttämättä löydy semmoista yhteistyötä vielä kentällä ja sen mä perustan siihen vaan, että olen keskustellut eri tahojen kanssa, jos puhutaan jostain resurssikeskuksesta, niin moni on nähnyt sen erittäin vaikeana. Että miten se sitten pyöris ja miten se sitten toimis, mistä se vastaisi ja miten?

Mutta hän näkee Lempi-verkoston kehittämisen kovin potentiaalisena ja realistisena kanavana kehittää yhteistyötä.

Se resurssikeskus on liian iso juttu -- että se voi olla vuosien päässä, mutta näen kyllä että Lempi-verkostossa lähteä kehittämään.

Yhdessä haastattelussa pohditaan sitä onko isommalle resurssikeskukselle tarvetta. Lempi-verkosto on koettu erittäin hyvänä työnohjauksellisena foorumina ja sitä halutaan jatkaa.

5.3.3 Yhteistyön mahdollisuudet

Järjestöt ovat kokonaisuus, jota täytyy kehittää eri näkökulmista, eri tavalla ja monien henkilöiden toimesta. Tärkeää on, että jokainen toimija on mukana kehittämistyössä omalla panoksellaan. (Harju 2004, 135.)

Puolista haastatteluista (3) tulee ilmi, että tahtoa ja kiinnostusta yhteistyölle ja sen kehittämiseksi löytyy. Yksi näistä kuitenkin lisää, että enemmänkin painaa se onko aikaa. Hän kuitenkin pohtii yhteistyön kehittämistä, sillä Lempi-verkosto on haluttu pitää kevyenä ja vertaistuellisena verkostona, ja se keveys on tärkeää säilyttää. Hän kuitenkin on valmis olemaan mukana jos joku lähtee toimintaa kehittämään.

Tavataan (Lempi-verkosto) -- ja voidaan jakaa ihan näitä asioita ja on tämmöstä yhteistä koulutusta. -- ilman muuta Lempiä täytyy jatkaa ja se täytyy pitää

Yksi haastateltava kertoo, että tahto riippuu yhteistyön tavoitteista. Toiminnalla täytyy olla tavoite ja jos se on mielenkiintoinen ja tärkeä niin silloin löytyy myös tahtoa ja kiinnostusta.

5.3.4 Yhteistyön haasteet

Jokaisesta toiminnasta löytyy aina haasteita. Haasteiden avaaminen on tärkeää, jotta niihin osataan kiinnittää huomiota ja löytyy haasteisiin ratkaisuja, jotta toiminta toimisi mahdollisimman sujuvasti.

--jos on kovin paljon toimijoita niin ne tapaamiset muuttuu sisällöllisesti jäykemmiksi -- se muuttuu se rytmi siinä tapaamisessa.

Kahdesta haastattelusta nousee esiin, että yhteistyön haasteina nähdään aikataulut. Ajanpuute estää hyvin vahvasti tämän toimintamallin kehittämisen.

Sehän usein on se ajanpuute, että ei ehi sen oman työn lomasta niihin verkostoihin niin paljon kun haluis, että tota se, ehkä estää sitä välillä, että se ei kehity

Yksi haastateltava kokee, että tarvitaan joku henkilö kuka lähtee toimintaa kehittämään ja organisoimaan. Haasteena ovat myös toimintojen erilaiset kulttuurit ja tavat.

Haasteena nähdään myös raha, jos toiminta kasvaa, miten se pystytään pitämään yllä ilman rahaa. Yhdestä haastattelusta nousee esiin, että yhteisenä ryhmänä, ryhmä voisi hakea rahoitusta mm. säätiöiltä.

Muutamassa haastattelussa haastateltavat tuovat esiin, että yhteistyön kehittämiseksi täytyy löytää todellinen tavoite miksi yhteistyötä kannattaisi kehittää, jotta osapuolet (yksikkö, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoinen, asiakas ja työntekijä) hyötyvät siitä.

5.3.5 Kuka organisoii?

Ryhmällä, yhteisöllä tai verkostolla on hyvä olla joku kuka sitä toimintaa organisoii. Organisoijia voi olla jopa useampi, mutta toiminta helpottuu kun on joku kuka vastaa siitä toiminnasta, joku kuka on vastuussa jos jotain tapahtuu, joku kuka selvittää asioita, jotka eivät ole itsestäänselvyyksiä.

Yksi haastattelijoista toteaa haastattelussa, että olisi hyvä jos työntekijöiden ja yhteistyöverkoston yläpuolella olisi joku joka kokoaisi, järjestelisi ja selvittäisi asioita esimerkiksi lakeja ja kertoisi niistä muille.

--yleensäkin jos tulee jotain lakimuutoksia tai jotain niin niistä on hirveen tärkeä saada tietoa ja niistä on välillä vaikeaa saada tietoa, kuulee että on tullu joku muutos mutta sitä saa sitten ettei sitä tietoa mitä se on käytännössä

Yhdestä haastattelusta tulee esiin, ettei organisoijalla ole väliä. Organisoija riippuu työaikaressursseista, mutta haastateltava toivoo henkilön tulevan setlementtiyhdistyksestä kuitenkin.

ei sillä varmaan sillee oo väliä, mutta todellisuudessa enemmän on kiinni työresursseista -- joku jolla ihan työkuva on toi, se koordinoiti tarkemmin.

Toinen taas toteaa, ettei uskalla kommentoida kysymystä, mutta kuitenkin pohtii yleisellä tasolla että vaaditaan työntekijä kuka koordinoisi yhteistyötä ja olisi ns. vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Tampereella kuka rekrytoisi ja kouluttaisi jne.

Yksi haastateltava kertoo, että hänen mielestään kysymys on kaksipiippuinen asia. Toisaalta hän kokee, että organisoijan on hyvä tulla verkoston sisältä, kun tietää toiminta tavat ja asiat, mutta toisaalta ulkopuolelta, jotta näkee asiat paremmin ja laajemmin.

Jos se tulee sisältä voi olla että se näkökulma on liian kapea ja sen takia ajatellen sitten ulkopuolelta niin näkee paremmin lähemmäs ja laajemmin kuin sisältä tuleva.

Toinen ehdottaa, että organisoija voisi olla muutaman hengen koordinaattoriryhmä joka organisoisi yhteistyötä.

5.3.6 Tulevaisuus

Tulevaisuuden muistelulla pyrin tuomaan esiin haastateltavien miitteitä ja unelmia siitä, minkälaista vapaaehtoistoiminta on viiden vuoden kuluttua Tampereella, Settlementeissä ja niiden kesken sekä haastateltavien omassa toiminnassa. Tällä kysymyksellä pyrin luomaan avarakatseisen kuvan haastateltavien mieleen.

Muutama haastateltava näkee, että vapaaehtoistoimintaa pidetään tulevaisuudessa tärkeämpänä ja tärkeämpänä. Jos taloustilanne pysyy ennallaan tai lähtee laskuun, koetaan että vapaaehtoistoiminnan merkitys kasvaa.

Sitä (vapaaehtoistoimintaa) pidetään tärkeempänä ja tärkeempänä, se on ollu jo monta vuotta semmonen IT-sana kaikissa hakemuksissa. Se tukee monella tavalla yhteisöä.

Kaksi haastateltavaa painottaa, että vapaaehtoistoimintaan täytyy saada lisää resursseja, jotta siihen pystytään keskittymään kunnolla. Pidetään tärkeänä, että olisi työntekijä kuka organisoi vain ja ainoastaan vapaaehtoistoimintaa Settlementeissä, jossa siitä saadaan mahdollisimman hyvää ja monipuolista.

Kolmen haastateltavan puheista nousee näkymä siitä, että yhteistyötä on ja se olisi vahvempaa. Nähdään, että viiden vuoden päästä vapaaehtoistoiminnan organisointi olisi suuremmassa ja keskitetyssä mittakaavassa. Yhteistyötä muiden organisaatioiden ja kuntien kanssa pidetään hyvin tarpeellisena ja tärkeänä.

Yksi haastateltavista tuo vahvasti esiin, ettei koe tarvitsevänsä lisää vapaaehtoisia, mutta toivoo, että vapaaehtoisten kirjo lisääntyy. Haastateltava näkee tärkeänä, että vapaaehtoiset tulevat erilaisista elämäntilanteista, ja ovat kokeneet monenlaisia asioita ja erilaisista elämän alueilta.

Mä toivosin, että meillä olis eri ikäisiä vapaaehtoisia naisia.

Jos peilaa johonkin viiden vuoden päähän että semmosta yhteistyötä olisi lisää -- viis vuotta on jo niin pitkällä sit toivois että olis jokunen lainen tammöinen (materiaali) pankki -- kaikista ideaalisinta olisi -- että kaikki settlementtitoimijat olisivat saman katon alla, olis eräänlainen tammöinen settlementitalo Tampereella.

5.4 Johtopäätökset

Tässä luvussa kerätään aineiston tuloksista yhteenveto, jonka tarkoituksena on tiivistää, mitä tuloksia tutkimuksesta saatiin. Kokoan yhteenvedon haastattelurungon teemoista: 1) käsitykset ja mielipiteet vapaaehtoistoiminnasta, 2) vapaaehtoistoiminnan kehittäminen sekä 3) yhteistyön kehittäminen.

Kehittämistyössä tarvitaan asennetta, sitoutumista ja valmiutta. Ilman työntekoa, joka on raaka ja pitkäjänteistä, ei tuloksia voida saavuttaa. Kehittämistyön pitää olla järjestöissä yksi olennainen osa koko järjestön toimintaa. (Harju 2004, 136.)

Järjestö, joka pystyy hyödyntämään olemassa olevat inhimilliset voimavarat ainutlaatuisella ja tehokkaalla tavalla, menestyy parhaiten (Harju 2004, 136).

Haastateltavien käsitykset ja mielipiteet vapaaehtoistoiminnasta olivat yleisellä tasolla keskenään hyvin samanlaisia, mutta erilaisten toimintojen takia vastaukset vaihtelivat osittain keskenään. Melkein kaikissa haastatteluissa tuli ilmi, että toimintaan on tullut vuosien saatossa lisää vapaaehtoisia ja vapaaehtoisten kirjo on lisääntynyt. Haastatteluista tuli ilmi myös, että vapaaehtoiset tarvitsevat paljon ohjausta ja neuvoa, mutta aina he eivät osaa sitä edes pyytää. Koettiin, että vapaaehtoisen ja työntekijän välinen suhde on hyvä, se on aluksi ohjaava mutta myöhemmin rajat rikkova. Tuotiin myös esiin, että vapaaehtoisen työpanos on todella suuri ja vapaaehtoisen ei ole tarkoitus korvata työntekijän tehtäviä. Kysyin haastatteluissa, että mitä vapaaehtoiselta edellytetään? Ja vastauksena vapaaehtoisen toivotaan olevan aidosti kiinnostunut, sitoutunut ja motivoitunut tekemään vapaaehtoistyötä sekä tulemaan toimintaan omana itsenään.

Vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen liittyvään teemaan liittyi kaksi osa-aluetta: vapaaehtoistoiminnan tavoitteet sekä vapaaehtoistoiminnan konkreettinen kehittäminen. Vapaaehtoistoiminnan tavoitteiksi haastateltavat listasivat seuraavia asioita: Toivottiin, että nykyiset vapaaehtoiset pystyttäisiin pitämään ja sitouttamaan toimintaan mahdollisimman pitkäksi aikaa, jotta vapaaehtoistoiminta palvelisi jokaista osapuolta mahdollisimman hyvin. Melkein kaikki vastaavat toivoivat myös saavansa vapaaehtoisia lisää. Yhdeksi vapaaehtoistoiminnan tavoitteeksi sanottiin, että tahdottiin tarjota upeita hetkiä elämään. Vapaaehtoistoiminnan konkreettisia kehittämisen kohteita nousi neljä suurempaa teemaa. Toivottiin, että vapaaehtoisille pystyttäisiin tarjoamaan enemmän aikaa ja apua, toivottiin että työntekijäresurssit paranisivat, että saataisi lisää työntekijöitä ja aikaa vapaaehtoistoiminnan hoitamiseen. Toivottiin myös, että vapaaehtoiset saisit lisää työohjausta. Viimeiseksi kehittämisen kohteeksi haastatteluista nousi esiin palautteen antaminen ja saaminen, toivotaan että saada enemmän palautetta, jotta toimintaa voidaan kehittää vielä lisää.

Yhteistyön kehittämiseen haastateltavat vastaavat positiivisin mielin. Jostain haastattelusta ilmenee, että näkee yhteistyön vaikeana, mutta silti odottaa mielenkiinnolla tulevaa. Haastateltavilla on siis tahtoa yhteistyöhön ja sen kehittämiseen. Haastattelusta ilmenee, että yhteistyöllä täytyy olla jokin selkeä päämäärä ja tavoite, jotta toiminta olisi tuottavaa ja järkevää. Koetaan myös, että resurssikeskus on turha tässä vaiheessa lähteä perustamaan, vaan nähdään järkevänä kehittää jo olemassa olevaa yhteistyön Lempi-verkostoa. Koetaan, että Lempi-verkosto on toiminut hyvin ja siitä on nautittu. Verkoston kehittämiseen kumminkin kaivattaisi mahdollisesta jotain henkilöä/henkilöitä organisoimaan toimintaa. Mahdollisesti myös jonkinlainen materiaali-pankki nähdään mahdollisena kehittämisen kohteena sekä lisäksi erilaiset koulutukset ja perehdytykset yhteistyössä nähdään tarpeellisena asiana. Lempi-verkoston toivotaan tapaavan yhtä useasti kuin aiemmin (1-2krt/kk). Haastattelusta tulee myös ilme pohdintaa Lempi-verkoston kuuluvista tahoista. Koetaan, että nykyinen määrä toimijoita on hyvä, koska muuten verkoston tunnelma muuttuu, mutta toisaalta toivotaan lisää toimijoita, jotta yhteistyö kehittyä mahdollisimman laajalle.

Mitä johtopäätöksiä näistä tuloksista voidaan sanoa? Mielestäni on ollut hienoa huomata, että haastateltavien asenne vapaaehtoistoimintaa kohtaan on todella rikastuttavaa. Haastateltavat ovat myös positiivisin mielin vapaaehtoistoiminnan yhteistyötä kohtaan. Selvää on se, että haasteita tuo yksiköiden hyvin erilaisen toimintamuodot ja toimintatavat. Toimintaan osallistuminen ja toiminnan kehittyminen vaatii kuitenkin vahvaa motivaatiota ja koen, että tutkimukseen osallistuneilla henkilöillä sitä löytyy. Motivaatio on vahva perusta ja sillä on mielestäni saavutettu jo monta haastetta.

No mitä tulee sitten vapaaehtoistoiminnan konkreettiseen kehittämiseen. Selvää on se, että tässä vaiheessa on turhaa lähteä perustamaan suurta resurssikeskusta. Resurssikeskuksen haaveet saattavat ajoittua esimerkiksi 10 vuoden päähän. Tärkeää on lähteä miettimään kuinka kehittää jo olemassa olevaa Lempi-verkostoa. Mielestäni olisi toimivinta, jos näistä neljästä Tampereella toimivasta Settlementistä ja jokaisesta yksiköstä olisi joku vapaaehtoistoimintaa koordinoiva henkilö mukana Lempi-verkoston. Haastattelusta tuli ilmi, että suuri toimija joukko vaikuttaa verkoston tunnelmaan, mutta tarvitseeko kaikkien olla paikalla aina fyysisesti. Voidaanko ajatella, että Lempi-verkosto osittain pysyy samanlaisena verkostona kuin se on ollutkin

(vertaistuellinen verkosto, joka kokoontuu 1-2 krt/kk), mutta sen lisäksi perustetaan jonkinlainen ”materiaalipankki”, jossa voidaan jakaa ajatuksia, toimintamalleja tai ihan konkreettisia toiminnallisia menetelmiä eri tilaisuuksiin. Kaikkien toimijoiden ei tarvitse olla mukana kokouksissa, vaan ajatuksia ja vertaistukea voidaan jakaa myös Internetin välityksellä. Vapaaehtoistoimintaa koordinoivien henkilöiden on syytä pohtia laajasti sitä, mitä osaamista työntekijöillä jo on, mihin toivotaan kehitystä ja mitä asioita kaivataan lisää. Heidän on myös tärkeää muistaa keskustella yhteisestä tavoitteesta, joka palvelee jokaista yksikköä monipuolisesti.

Opinnäytetyössä oli aiemmin puhetta yhdestä tahosta Tampereella, joka organisoisi vapaaehtoistoimintaa. Luultavasti sen aika on joskus paljon myöhemmässä tulevaisuudessa. Ensin on tärkeää laittaa kuntoon setlementtien välinen yhteistyö. Mahdollisesti yhteistyöstä saadaan aikaan yksi yhteinen taho, joka organisoisi vapaaehtoistoimintaa setlementeissä Tampereella. Ja vasta tämän jälkeen koen, että setlementtiyhdistykset olisivat valmiita koko Tampereen kattavaan vapaaehtoistoiminnan rekry keskuksen, ja sen ylläpitämiseen.

6 LOPUKSI

Opinnäytetyön tekeminen on ollut suuri ja laaja projekti. Opinnäytetyö on opettanut todella paljon ajankäyttöön, ajan kontrolloimiseen ja suunnitteluun liittyviä asioita. Ennen kaikkea opinnäytetyötä kirjoittaessa olen oppinut tutkimuksen tekoa kokonaisuudessaan. Olen ymmärtänyt kuinka tutkimuksen toteuttaminen tapahtuu ja mitä vaiheita siihen liittyy, olen myös mielestäni kehittynyt tutkimuksellisen tekstin kirjoittajana.

Mitä voisin kehittää tai muuttaa opinnäytetyöni tekemisessä? Olisin voinut lukea lähdekirjallisuutta enemmän ja ottaa laajemmin tietoa vapaaehtoistoiminnasta. Välillä tuntui, että tietoa oli niin paljon, eikä sitä osannut käsitellä. Jälkeenpäin ajatellessa muuttaisin haastattelujen tekemistä. Haastattelumateriaalia oli liikaa ja ns. tutkimukselle turhaa tietoa. Mahdollisesti olisin voinut tehdä haastattelut ryhmä- tai parihaastatteluina. Olisin myös toivonut, että olisin voinut haastatella jokaista työntekijää, jotka organisoivat vapaaehtoistoimintaa tamperelaisissa setlementeissä.

Haasteina koin myös haastatteluiden vastaukset. Olin kuvitellut, että saisin konkreettisempaa tietoa siitä kuinka yhteistyö toimisi, mutta huomasinkin, ettei haastateltavilla ollut oikein itselläkään varmuutta siitä, mikä olisi toimivaa. Sen takia, olikin vaikeaa löytää kehittämisideoita sille miten tuo, opinnäytetyön tavoite, yhteistyö tulevaisuudessa toimisi, jotta siihen osallistuisivat jollain tavalla kaikki toimijat ja se löytäisi oman tavoitteen jota kohti kulkea.

Opinnäytetyön aikana on ollut rikkautta tutustua tamperelaisiin vapaaehtoistoiminnan toimijoihin ja nähdä upeita asioita vapaaehtoistoiminnan saralta. Vapaaehtoistoimintaa on ollut todella rikastuttavaa, ihanaa ja avartavaa tutkia. Olen lähes varma, että aion antaa oman panokseni vapaaehtoistoiminnalle – nyt kun opinnotkin tulevat päätökseen, jää aikaa muille.

Ihmiset toimivat järjestössä ihmisten kesken ihmisten hyväksi. (Harju 2004, 137).

LÄHTEET

Ahjolan Setlementti ry 2014a, Ahjolan Setlementti. Viitattu 1.4.2014.

<http://ahjola.fi/ahjolan-setlementti-ry>

Ahjolan Setlementti ry 2014b, Nuorisotyö, Tampereen mieskaveritoiminta. Viitattu 19.4.2014.

<http://ahjola.fi/nuorisotyö/tampereen-mieskaveritoiminta>

Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot & osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 67-73.

Harju, Aaro 2004. Järjestön kehittäminen. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Kansanvalitussseura.

Helander, Voitto 1998. Kolmas sektori. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

KansalaisAreena ry 2014. Vapaaehtoistoiminta, Teemavuosi. Viitattu 22.4.2014.

<http://www.kansalaisareena.fi/index.php?sivu=EUvapaaehtoisvuosi2011>

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Oy Yliopistokustannus, HYY yhtymä.

Laine, Matti 2014. Haastattelu 2.4.2014. Tampere: Ahjola.

Laitinen, Niina 2014. Sähköposti 13.5.2014. Tampere.

Lehtinen, Sini-Tuulia 1997. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Kansalaisareena ry. Omaehtoisten kehityksen julkaisuja. Sarja B, Vapaaehtoistoiminta 1/97.

Malmi, Kati & Seppälä, Piia. Isosiskokurssi - Kurssimateriaali. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry.

Nuorisokahvila Uniikki 2014. Viitattu 19.4.2014.

<http://www.uniikki.eu/>

Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot & osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 15-27.

Kotila, Hannu & Mutanen, Arto 2004. Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Helsinki: Edita.

OmaPolku ry 2014a. Tietoa meistä, OmaPolku. Viitattu 19.4.2014.

<http://www.omapolku.fi/tietoameista/omapolku/>

OmaPolku ry 2014b. Projektit, Voimavirta. Viitattu 19.4.2014

<http://www.omapolku.fi/projektit/voimavirta/>

Pösö, Merja 2014. Tutustumiskäynti kansainvälinen naisten tapaamispaikka Naistarrissa 12.2.2014.

Setlementtiliitto 2014a. Setlementtiliitto. Historia. Viitattu 15.5.2014.

<http://www.setlementti.fi/setlementtiliitto/historia/>

Setlementtiliitto 2014b. Setlementtiliitto. Historia. Setlementtiliiton perustaminen. Viitattu 15.5.2014. <http://www.setlementti.fi/setlementtiliitto/historia/setlementtiliiton-perustaminen/>

Setlementtinuorten Hämeen piiri ry 2014a. Setlementtinuorten Hämeen piiri ry. Viitattu 19.4.2014

<http://www.kolvi.fi/index.php/setlementtinuortenhameenpiiriry>

Setlementtinuorten Hämeen piiri ry 2014b. Kølvi-toiminta. Viitattu 19.4.2014

<http://www.kolvi.fi/>

Setlementtinuorten Hämeen piiri ry 2014c. Vapari-projekti. Viitattu 19.4.2014

<http://www.kolvi.fi/index.php/toiminta/vapari-projekti>

Setlementtinuorten Hämeen piiri ry 2014d. Vapaaehtoiseksi, Vapaaehtoistyön muodot. Viitattu 21.4.2014.

<http://www.kolvi.fi/index.php/liity-vapaaehtoiseksi/vapaaehtoistyon-muodot>

Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014a. Viitattu 19.4.2014.

<http://www.naapuri.fi/>

Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014b. Tietoa naapurista. Viitattu 19.4.2014.

http://www.naapuri.fi/tietoa_naapurista/

Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014c. Työmuodot. Viitattu 19.4.2014.

<http://www.naapuri.fi/tyomuodot/>

Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014d. Palveleva puhelin. Viitattu 19.4.2014.

http://www.naapuri.fi/tyomuodot/palveleva_puhelin/

Setlementtiyhdistys Naapuri ry 2014e. Rikosuhripäivystys. Viitattu 19.4.2014.

<http://www.naapuri.fi/tyomuodot/rikosuhripaivystys-riku/>

Sovala, Anni 1990. Toimimme yhdessä. Käynnistämme vapaaehtoistoimintaa. Sosiaaliturvan Keskusliitto. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto.

Tampereen Tyttöjen Talo 2014. Yleistä. Vapaaehtoistyö. Viitattu 15.5.2014.

<http://tytto.fi/index.php/2013-04-19-05-54-13/vapaaehtoistyoe>

Uusi-Rauva Sami 2008. Vuorovaikutuksen liike. Heikki Waris setlementtiliikkeen historian kuvan rakentajana. Setlementtijulkaisuja 20. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Uusi-Rauva, Sami 2000. AHJOLA tamperelainen setlementti vuodesta 1929. Setlementtijulkaisuja 8. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Voimavirta 2014. Omakaveri, Vapaaehtoistyö. Viitattu 19.4.2014.

<http://voimavirta.info/omakaveri/vapaaehtoistyoe>

Väisänen, Mika 2010. Toimintamalli vapaaehtoistoimijoiden johtamiseen. Verkostojohtamisen JET-tutkinto.

LIITTEET

Liite 1.

HAASTATTELURUNKO**Fiia Vauhkonen**

1. Haastateltavan tiedot

- Asema & työtehtävä Setlementissä
- Ammattitutkinto & työkokemus
- Koulutukset & perehdytykset vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen
- Valmiudet vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen

2. Vapaaehtoistoiminta

- Vapaaehtoisen rooli
- Taidot & edellytykset vapaaehtoisena toimimiseen
- Vapaaehtoistoiminnan merkitys
- Vapaaehtoistoiminnan käsitykset

3. Kehitystoiminta

- Toiminnan kehittäminen
- Ideoita/suunnitelmia kehittämiselle
- Yhteistyön kehittäminen
- Haasteet/mahdollisuudet
- Tulevaisuuden muistelu